ОРХЕАНС 4 ФЕВ 1992

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, РАЖАБ, 26-КУН. ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ДАЛВ, 13-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 31 ЯНВАРЬ, ЖУМА, 23, 24-СОН • 374, 375 • НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН, СОТУВДА 50 ТИЙИН.

МАТБУОТ ЖАР ЁҚАСИДА

ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ЖАМОАЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИГА

МУРОЖААТИ

Мустақил Ўзбекистоннинг вақтли матбуотини ўз гирдобига олган танг вазият сабабли ушбу хат билан сизларга мурожеат этишга мажбур бўлдик.

Қоғоз нархи, босмахона транспорт, алоқа хизматларига, ижарага олинган биноларга, электр энергияси ва телефон алоқасига тўланадиган ҳақ бир неча бор ортиб кетганлиги, яқин орада ҳайратомуз даражада янада ўсиши кутилаётганлиги, газетаю журналлардан тушадиган даромадларга катта миқдорда солиқ солинаётганлиги республикада матбуотнинг ҳаёт-мамот масаласини кўндаланг қилиб қўйди. Жорий йил учун нашрларнинг ўтган йили шаклланган, анча қимматлашган обуна баҳосини белгилашда нарх-навонинг эркинлаштирилишини ҳисобга олиб бўлмас эди, аниқроғи шусиз ҳам ҳаддан ташқари кўтарилган обуна баҳосини янада оширишнинг умуман иложи йўқ. Акс ҳолда обуна бўлишдан ёппасига воз кечиш бошланади, ахборот эса инқирозга юз тутади. Нарх-наво эркинлаштирилмасдан илгариёқ кўпгина нашрлар зарар кўриб келаётган экан, энди эса улардан бирортасининг яшаб қолиши амри маҳол.

Назаримизда, ҳуқуқий меъёрлар обуна тўплаш даврида амал қилган шартнома моддаларининг ўзгартилмаслигини тақозо этади. Негаки аслини олганда алоқачилар, транспортчилар, обуначилар, журналистлар, қоғоз ва босмохона ашёларини етказиб берувчилар аллақачон шартнома муносабатларига киришганлар. Нарх-наво эркинлаштирилаётган пайтда республика ҳукумати буни махсус равишда қайд қилмоғи лозим эди, аммо афсуски шундай бўлмади.

Кўпгина журналистлар жамоалари, газета ва журналларнинг муассислари иқтисодий фаолиятни авж олдириб юбордилар. Бироқ оёққа туриб олишга улгурганларича йўқ. Шундай экан, газета ва журналлар яқин ойлар ичида ўз фаолиятларини тўхтатишга мажбур бўладилар. Муассислар томонидан ажратиладиган ёрдам пули ҳам қутқариб қололмайди, журналистлар жамоалари муассис ёки ҳаммуассислар ҳисобланган нашрлар ҳақида эса умуман гапирмаса ҳам бўлади.

Рўй берган аҳволдан чиқишнинг фақат битта йўли бор, у ҳам бўлса қоғоз, босмохона ашёлари етказиб бериш нархларининг, кўрсатиладиган хизматларга тўланадиган ҳақларнинг эришилган обуна тиражлари ҳисобидан, шунингдек мавжуд тиражларни тарқатиш ва барча турдаги транспорт воситаларида ташиш хизматлари, ижарага олинган биноларга, бинобарин, нашрларимиз кўрган даромаддан кўп йиллар мобайнида ажратиб келинган катта-катта маблағлар ҳисобига қурилган иморатларга тўланадиган ҳақни оширмаслик учун давлат томонидан шошилинч чора-тадбирлар кўрилмоғи зарур.

Республика ҳукумати, Президентимиз мустақил Ўзбекистонни қарор топтириш, унинг ижтимоий ва сиёсий ҳаётни демократиялаш, маданиятнинг тикланиши учун жуда катта ишларни амалга оширдилар. Кенг қамровли, баҳс-мунозарали фикрлар ва истеъдодларнинг тўла намоён бўлиши учун эркин минбар ҳисобланган республика матбуоти ана шундай воситалар сирасига киради. Вайсақилар ва сиёсатбозлар республикага, унинг Президентига қанчалик тош отмасинлар, мустақиллик йўли ўзгармаслигини бошқалардан кўра биз яхшироқ биламиз.

Ғоят мураккаб, айни пайтда ёрқин истиқбол кўриниб турган бир шароитда салоҳиятли ва халқ ҳаётини ҳаққоний акс эттиришга қодир матбуот яшаб қолишга ҳақли. Йўқ, ўзи учунгина эмас. Унда ўқувчилар кенг оммасининг эҳтиёжи мужассам бўлмоғи шарт Матбуот мустақиллигимизни мустаҳкамлашда, жамики янги ва илғор нарсаларни тарғиб этишда, бозор муносабатларига ўтилаётган пайтда камчиликларга қарши курашда зўр қуролдир. Матбуот — республика кўзгуси, айни пайтда у Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига, маданийлашган дунёга очилган эшикдир.

Агар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, ҳукумати ва Президент эътибор беришмаса, қўллаб-қувватлашмаса, бизнинг ҳозирги шароитда жон сақлаб қолишимиз қийин кечади, журналистлар танг ҳолга тушиб қоладилар, муштарийлар зиён кўрадилар.

Республикада иқтисодий вазият ғоят мураккаб кечаётганлигини жуда яхши англаб турибмиз. Яна шуни ҳам биламизки, бугунги кунда оммавий ахборот воситалари бошдан кечираётган танглик эрта-индин демократия ва ошкораликка, шахс эркинлиги, давлатимиз мустақиллигининг қарор топишига, халқнинг маданиятига, жаҳон жамоатчилиги кўзи ўнгида уларнинг обрўсию қиёфасига ўнглаб бўлмас даражада катта зиён етказади.

Ушбу мурожаатномада таҳририятлар жамоалари ва миллионлаб ўқувчиларнинг фикрларини ифода этар эканмиз, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, ҳукумати ва Президент яқин кунлар ичида вақтли матбуотни ҳалокатдан қутқариб қолиш чораларини кўрадилар, бу билан ўзларининг демократияга, ошкоралик ғояларига мойил эканликларини амалда яна бир бор исботлайдилар, Ўзбекистондаги барча халқларнинг хоҳиш-иродасини, интилишларини акс эттириб келаётган матбуотни ўз ҳимоялари остига оладилар, деб ишонамиз.

«Халқ сўзи», «Народное слово», «Правда Востока», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Қишлоқ ҳақиқати», «Овози Точик», «Туркистон», «Тонг юлдузи», «Молодёжь Узбекистана», «Тошкент ҳақиқати», «Ташкентская правда», «Ишонч», «Тошкент оқшоми», «Вечерний Ташкент», «Спорт» ва бошқа газеталар, «Шарқ юлдузи», «Саодат», «Муштум», «Звезда Востока», «Мулоқот», «Гулистон», «Халқ ва демократия», «Гулхан», «Ғунча» ва бошқа журналлар таҳририятларининг жамоалари.

Сўнгги соатда

ТЕҲРОНГА ЖЎНАБ КЕТИШДИ

Яқинда Эрон халқи мамлакатда ислом инқилоби ғалабасининг ўн уч йиллигини нишонлайди. Шу муносабат билан Эрон Ислом Республикаси ҳукумати мустақил Ўзбекистон вакилларини ҳам тантаналарда қатнашишга таклиф этганди.

Кеча 30 январда жумҳуриятимиз намояндалари самолётда Теҳронга учиб кетдилар. Делегацияга Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитетининг раиси Э. Н. Хўжаев бошқармоқда. Унга Ўзбекистон-Эрон дўстлиги жамияти вице-президенти Н. О. Олимхонов, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамияти раёсати раисининг ўринбосари С. М. Мирқосимов ҳамроҳлик қилмоқдалар.

— Биз дўст, биродар, қондош-қардош Эронда ўн кундан кўпроқ юрамиз, — деди Эркин Норматович Хўжаев жўнаб кетиш олдидан. — Ҳозир бирор гап айтишим қийин, аммо таассуротлар олам қадар бўлиши аниқ ва мен эсон-омон қайтиб келгач, хотираларимни «Халқ сўзи» муштарийлари билан албатта баҳам кўраман.

А. ҒУЛОМЗОДА.

⊙ ҚАРШИ шаҳар кенгашининг депутати, тиш даволаш шифохонасининг бош врачи Тошниёз Ўриновнинг депутатлик фаолиятидан сайловчилари мамнун. Чунки унга маҳалладошлари ишонч билдирган кунларданоқ йўлларни асфальтлаш, аҳолини ичимлик сув билан таъминлаш ва атроф муҳит тозалигини яхшилашга жиддий киришиб кетганди. Бу борада у кўпгина ижобий ишлар қилишга улгурди. Ҳозирги кунда эса унинг ташаббуси билан маҳалла кексалари дам олишига турли қулайликлар яратилган чойхоналар қурилмоқда. Маданият уйлари, шифохоналар ишга туширилмоқда. Яна бир эътиборга молик томони шундаки у ҳар қандай муаммони ҳал этишга киришишдан бурун маҳалла оқсоқоллари билан маслаҳатлашади. Узоқ уйлаб, фикр мулоҳазаларни тинглаб аниқ хулосага келади.

СУРАТДА: Т. Ўринов сайловчилари даврасида.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат.

Партиялар ҳаётидан

ДЕПУТАТЛИК ҚАБУЛХОНАЛАРИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши барча даражадаги ўз кенгашлари қошида кам таъминланган фуқароларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш учун депутатлик қабулхоналарини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилди ва бу тўғридаги қоидани маъқуллади. Марказий Кенгашнинг ўзида бир ой ичида бундай қабулхонани очиш зарур деб ҳисобланди. Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида яшовчи партия аъзолари бўлмиш Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларига Марказий Кенгаш депутатлик қабулхонасида фуқароларнинг доимий қабулини ўтказиш топширилди. Бу масалага доир ишларни ҳал этиш вазифаси Марказий Кенгаш котиби И. А. Кочмарик зиммасига юклатилди.

Халқ демократик партиясининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят, шаҳар, район кенгашлари шу йилнинг биринчи чорагида депутатлик қабулхоналарини ташкил этиш чораларини кўрадилар. Бунга партия аъзолари ҳисобланган Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг фаол қатнашувларига умид боғланади.

Депутатлик қабулхонаси ҳақидаги қоида матни ёки унинг баёни Халқ демократик партияси рўзномасида берилса керак.

М. АҲМАД.

СИРДАРЁДА ҚЎШМА КОРХОНА

● **РЕСПУБЛИКА** Давлат ташқи алоқалар комитети Мирзачўл ҳудудида рўйхатга олган қўшма корхонага «Сирдарё» номи берилди. Сирдарё вилоят пахта саноати бошқармаси, вилоят матлубот уюшмаси ва Австриянинг «Ака-ука Каричлар» фирмаси бу ишда шерик бўлдилар. Қўшма корхона бир йилда бир ярим минг тонна эрёнғоқни қайта ишлайди ва уч минг тонна калава ишлаб чиқаради.

Цехлар учун Австрия томони ускуна етказиб беради. «Сирдарё» қўшма корхонаси шу йилнинг ўзидаёқ дастлабки маҳсулотни олиш ниятидадир.

Муштарийга ҳисоб берамиз

КЎЗГУДА АКС ЭТГАНДЕК

«ХАЛҚ СЎЗИ»НИНГ ЯНВАРЬ ОЙИ САҲИФАЛАРИНИ ВАРАҚЛАБ

МУҲИМ ВОҚЕАЛАР, ҲУЖЖАТЛАР

● **1.I.** — Ўзбекистон Республикаси ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессиясини чақириш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раёсатининг қарори.

● **3.I.** — «1992 йилда Ўзбекистон Республикасининг истеъмол бозорини ҳимоя қилиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори.

● **4.I.** — Ўзбекистон Республикаси ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессияси очилиши ҳақида депутатларга билдирув.

● **5.I.** — Мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Президенти И. А. Каримов қабул қилган қасамёд.

● **8.I.** — «Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил биринчи кварталига мўлжалланган фавқулодда бюджети тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори.

● **9.I.** — «Ўзбекистон Республикаси Телевидение ва радио-эшиттириш давлат комитетини Ўзбекистон Давлат телерадиокомпаниясига айлантириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони.

● **10.I.** — «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида», Ўзбекистон Республикаси прокуратураси маҳкамалари ҳақида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари.

● **11.I.** — «СССР Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлари ва ўқув юртлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони.

● **14.I.** — Ўзбекистон Республикаси ўн иккинчи чақириқ Олий Кенгашининг тўққизинчи сессияси давоми ҳақида ахборот.
— Абдуҳошим Муталовни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб тасдиқлаш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори.

● **15.I.** — «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Ўзбекистон Республикаси Давлат назорати комитетини таъсис этиш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси қонуни.

● **16.I.** — «Нархларни эркинлаштириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори.

● **18.I.** — Тошкентдаги талабалар шаҳарчасида рўй берган оммавий тартибсизликларнинг ҳақиқий сабабларини аниқлаш ва айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш билан боғлиқ масалаларни тезда кўриб чиқиш, муаммоларни ҳал этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг комиссияси таркиби.

● **19.I.** — Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раёсатининг Тошкентдаги талабалар шаҳарчасида рўй берган тартибсизликлар муносабати билан халққа мурожаатномаси.

● **22.I.** — «Эркин нархлар жорий этилиши муносабати билан талабалар, ўқувчи-ёшлар, ўзгалар қарамоғида бўлган ёлғиз нафақахўрлар ва меҳнаткашларнинг имтиёзли умумий овқатланишини ташкил этиш юзасидан қўшимча тадбирлар ҳақида» Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори.

● **23.I.** — «1992 йилда республика деҳқончилик хўжалигини ривожлантиришнинг асосий кўрсаткичлари ва деҳқончилик маҳсулотлари етиштиришни рағбатлантириш чоралари тўғрисида», «Давлат деҳқончилик корхоналарига молиявий ёрдам бериш ва уларнинг хўжалик юритиш шаклларини такомиллаштириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарорлари.

● **25.I.** — Миср делегациясининг Ўзбекистонда бўлиши.

● **28.I.** — Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг Тошкент шаҳридаги маҳалла комитетлари раислари ва оқсоқоллар билан учрашуви ҳақида хабар.
— Хоразм ва Қашқадарё вилоятлари ҳокимларини тайинлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари.

● **29.I.** — Навоий вилояти қайта тикланиши ҳақида хабар.
— Бухоро ва Наманган вилоятлари ҳокимларини тасдиқлаш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари.

● **30.I.** — «Ўзбекистон миллий авиакомпаниясини ташкил қилиш тўғрисида». Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони, «Ўзбекистон Республикаси миллий гвардиясини тузиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори.

ДИҚҚАТГА ЛОЙИҚ МАҚОЛАЛАР ВА ХАБАРЛАР

● **1.I.** — Пирим Қодир, «Америка кўзгуси», очерк-хотирот.
— «Келди ўйлайдурғон замон» умумий сарлавҳаси остидаги саҳифада босилган «Ўн болани олмоқчи», «Саксон ёшли бахши», «Кўнгил билан юзмаюз», «Бир чўқим ош», «Қизгина, келингина», «Чормағиз», «Уй текин берилади», «Тимнинг минг яшар арчаси» деб номланган хабарлар.

● **3.I.** — Жаҳонгир Муҳаммад, «Ўзимизнинг одам», ҳажвия-ачитқи.

● **4.I.** — Набижон Собир, «Милициядаги Рустами достон», очерк.
— «Турк тилини ўрганамиз», лотинча луғат.
— «Туркия ёки Мустафо Отатурк номи берилса...», Тошкент шаҳри ҳокими А. И. Фозилбековга республика рўзномалари муҳаррирларининг хати.

● **7.I.** — Эркин Юсупов, «Мустақиллик ва ўзбек ёзуви муаммолари», тадқиқот-таклиф.

● **8.I.** — Абдураҳим Халилуллоҳ, «Ибодат рамзи», мақола.

● **9.I.** — Мурод Калонхонов, «Афанди дарғазаб бўлди», кичик фельетон.
— Абдулла Нуримов, «Кўршапалак», масал-достон.

● **10.I.** — Набижон Собир, «Америкалик ўзбеклар», саҳифа.

● **11.I.** — Тоҳир Доли ўғли, «Чойхоначи», мақола.
— «Мустақил давлат прокуратураси қандай бўлиши керак?», ҳуқуқшунос-журналист Аҳмаджон Бобобековнинг республика прокурорининг ўринбосари Т. Қ. Мирзаев билан мулоқоти.
— Абдулла Собир, «Шоҳ Маъмун «чироғи», мақола.

● **14.I.** — Жалолиддин Сафо, «Верешчагиннинг икки қиёфаси», тадқиқот-мақола.

● **15.I.** — Ўринбой Усмон, «Ғарбда кўтарилган айюҳаннос», луқма.
— Йўлдош Исмоилов, Қодиржон Собиров, «Замбарак билан чумчуқ отамизми?», танқидий мақола.

● **16.I.** — Нурали Қобул, «Ошга сиғиниш ёки бизнинг пойтахтимиз қаерда?», мунозарабоп саҳифа.
— Ўринбой Усмон, «Чумчуқоролда отилган йўлбарс», репортаж.

● **17.I.** — Маҳмуд Йўлдошев, «Оқ-қизил империя ва мусулмонлар», тадқиқот-мақола.

● **18.I.** — Аҳад Ҳасан, «Жим! Мудроқ тарих уйғонаяпти!», тадқиқот-мақола.
— Норбобо Шакаров, «Саркарда»нинг сўнгги ҳамласи», луқма.

● **21.I.** — Тожиддин Раззоқ, «Алининг майдони», публицистика.
— Муҳтарама Улуғ қизи, «Ноннинг уволи тутди-я...», шахсий мулоҳаза.
— Аҳмаджон Ғуломов, «Телпак қимматми ёки бош?», фельетон ўрнида.

● **22.I.** — Саййид Азим Марди, «Дард», публицистика.

● **23.I.** — Ҳаким Сатторий, «Ифлос оғиздан — сассиқ гап», луқма.
— Хосият Бобомуродова, «Аёлингни асрагил, элим!», очерк.

● **24.I.** — Нилуфар Ҳабибуллохон қизи, «Айлар ўзи қарам...», шеър.

● **25.I.** — Мукаррама Мурод қизи, «Маломат куни», публицистик тадқиқот.
— Азим Суюн, «Ҳақиқат — куч, аммо куч ҳақиқат эмас», адабий қатралар.

● **28.I.** — Ҳабибулло Олимжон, «Айб ошдами ёки мошда?», вазир билан мулоқот.
— Муҳтарама Улуғ қизи, «Саховатпешалар», махсус саҳифа.

● **29.I.** — Маҳмуд Марди, «Вазир истеъфога чиқадими?», мунозарабоп тадқиқот.
— Ҳайитбой Ҳайдаров, «Яширин ҳақиқат ёки Жиззах қўзғолони ҳақида архив ҳужжатлари ва шоҳидлар нима дейдилар?», тадқиқот-очерк.

● **30.I.** — К. Белугина, «Навоий: улусға эл бўл, эш бўл», репортаж.
— Набижон Собир, «Ғойибдан отилган «беозор» тошлар», хабар.

Нусратулло Жумаевнинг 21, 22, 23, 28, 29-январь сонларида «Саройи адабиётига бир назар» рукни остида босилган «Феруз» илмий-адабий тадқиқоти.

● **31.I.** — Ушбу сонни, январнинг охирги куни саҳифаларини ўқиш, баҳолаш, хулоса чиқариш муштарийнинг ўзига ҳавола.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ МУҲОКАМАСИГА

УЧИНЧИ ҲОКИМИЯТ ҲУҚУҚИ ТИКЛАНАДИМИ?

САМАРҚАНД ВИЛОЯТ СУДИ РАИСИ А. Қ. ТЎХТАШЕВ БИЛАН СУҲБАТ

Судлов тизимининг бугунги аҳволи, эртанги куни замонамизнинг энг долзарб муаммоларидандир. Зеро, чинакам ҳуқуқий, демократик давлатда суд — бир-биридан мутлақо мустақил учта ҳокимиятнинг биридир. Хўш, мустақиллик ва демократия сари дадил одим ташлаётган жумҳуриятимиз судлов маҳкамалари шу улкан масъулиятни ўз зиммаларига олишга тайёрми, узоқ йиллар давом этиб келган маъмурий-буйруқбозлик услубининг, «телефон ҳуқуқи», «партиявий раҳбарлик» сингари иллатлар асорати қандай бартараф этилмоқда. Суҳбатимиз ана шу масалаларга бағишланади.

— Абдил Қосимович, сиз вилоят судига раис бўлишдан олдин прокуратура, судлов органларида катта тажриба орттиргансиз, вилоят суди раиси ўринбосари, жумҳурият Олий суди аъзоси бўлиб ишлагансиз. Бинобарин айтинг-чи, республикамизда ва бевосита Самарқанд вилоятида судлов тизимининг бугунги аҳволи кечаги кунидан кескин фарқланадими! Яъни, жамият ҳаётида юз бераётган тарихий ўзгаришлар судлар фаолиятида ҳам ўз аксини топмоқдами!

— Моҳиятига кўра судлов тизими энг «консерватив», қатъий қолипдаги соҳа ҳисобланади. Чунки биз аниқ белгилаб қўйилган қонунлар доирасида ишлаймиз. Бироқ жамиятнинг умумий аҳволи, сиёсий ўзгаришлар барча соҳаларга бўлгани каби бизнинг ишимизга ҳам ўз таъсирини ўтказганлигини эътироф этишим лозим. Хайриятки, бу ижобий, тараққийпарвар аҳамиятга эга бўлган таъсирдир. Чунки биз сиёсий васийликдан, партиявий тазйиқдан қутилдик. Эркин, чинакам одилона ишлаш имконияти туғилди. Ҳакамларимизнинг халқ депутатлари вилоят кенгашида ҳамда жумҳурият Олий Кенгашида тасдиқланаётганликлари уларнинг маҳалий ҳокимиятга мутеликдан халос этди.

Бу фикрим, вилоятда судлар илгари буткул партиявий қарамликда кун кечиришган экан, деган тасаввур ҳосил қилмаслиги керак, албатта. Самарқанд вилоят суди, районлардаги халқ судлари кўп йиллар давомида улкан камолот йўлини босиб ўтишгани, обрўли тажриба мактабларидан бирига айланганликлари айни ҳақиқатдир. Чунончи, менинг ўтмишдошим —Алишер Мардиев жумҳурият Президенти девонида ҳуқуқ бўлимини бошқармоқда, шу ерда ишлаб, вояга етган Маъмур Жалилов, Жамшид Субҳонқулов, Ҳусан Усмонов республика Олий судининг аъзоларидир. Шу боисдан ҳам вилоятда судлов ишини олиб бориш соҳасида шаклланган ижобий анъаналарни изчил давом эттириш, айни пайтда янги шарт-шароит ҳамда имкониятлардан келиб чиқиб, замон талаби асосида туб ўзгаришлар ясаш йўлидан бораяпмиз.

Аввало ҳакамларимизга кенг миқёсдаги эркинлик, мустақиллик бердик Улар жиноий ва фуқаролик ишларини амалдаги қонунларга таянган ҳолда фақат ўзлари ҳал қилмоқдалар. Ортиқча ҳомийлик, бўлар — бўлмасга аралашаверишларга қатъиян чек қўйилди.

Айни пайтда халқ қозиларининг вилоят миқёсидаги ойлик мунтазам семинар — ўқувини ташкил этдик. Бу уларга долзарб масалалар, юз бераётган янгиликлар, қонунларга киритилаётган ўзгаришлар хусусида атрофлича фикр алмашиш имконини яратди. Ана шу семинар машғулотларига прокуратура ходимлари, адвокатлар ҳам таклиф этилмоқдаки, бунинг аҳамияти жуда катта. «Машқда оғир бўлса, жангда енгил кўчади» деганларидек, машғулотлар асносидаги баҳслар, мунозаралар суд жараёнларининг саводли, мукаммал, самарали уюштирилишига кўмаклашмоқда. Биргина мисол: 1989 йилда оғир жиноятлар учун озодликдан маҳрум қилиш умумий кўрсаткичнинг 25 фоизини ташкил этган бўлса, 1991 йилнинг биринчи ярмида 30 фоиздан ошди. Оғир жиноятлар, уларнинг турлари кўпаймоқда, бинобарин судлов ҳам шунга яраша одилона қаттиққўл бўлиши керак. Суд ҳукмларига прокуратура томонидан эътироз киритиш ҳоллари ўтган йилдагидан тўрт фоизга камайди.

— Фикрингизни тушундим. Ҳар қандай жиноят ўзининг муносиб жазосини олиши керак. Бироқ айни пайтда суд фақат жазолашга мойил маҳкама, деган тасаввур кўпчиликнинг онгига сингиб кетган. Айтайлик, халқда «судга тушдинг, ўтга тушдинг», қабилидаги нақллар ҳам пайдо бўлгани бежиз эмас. Қисқаси, масаланинг иккинчи томони ҳам бор...

— Тўғри. Суд фақат жазоловчи, деган тушунча бор. Бунинг энг асосий сабаби кўпинча жиноий ишларни тергов қилиш сифатсиз, малакасиз олиб борилади. Оқибатда аксарият ҳолларда суд жараёнининг ўзида қўшимча далиллар тўплашга тўғри келади. Ахир, бўлар-бўлмасга ҳар бир ишни терговга қайтавериш ҳам жонга тегади-да!

Бунинг яна бир боиси, эҳтимол, судлар шу пайтгача етарли мустақилликка, дахлсизликка эга бўлмаганидадир. Ҳар қалай эндиликда биз ўша тасаввурни ўзгартиришга, соҳамизнинг ҳақиқий «одил суд» деган номини тиклаш ва барқарор этиш учун курашмоқдамиз. Фикримнинг исботи учун кейинги пайтларда кўриб чиқилган иккита ишни мисол тариқасида келтиришим мумкин. Биринчиси бундан тўрт йил олдин Чархин қўрғонида юз берган қотиллик билан боғлиқ. Савдо ходими депутат М. Ҳамроева кечқурун ўз уйида отиб кетилган. Ана шу жиноят юзасидан у билан бирга ишлаган А. Расулов, Р. Абдураҳмоновлар қотилликда айбланиб, оғир жазога ҳукм этилгандилар.

Бу ишни синчиклаб текшириш натижасида уларнинг бегуноҳ эканликларини исботладик ва ҳар иккаласи вилоят суди томонидан оқланди.

Иккинчи мисол бутун мамлакатга шов-шув бўлган Аҳмаджон Одилов иши билан боғлиқ. Унинг укаси Муҳсин Одилов акаси билан биргаликда Наманган вилоят халқ назорати комитетининг собиқ раисини қаттиқ калтаклаш, оғир тан жароҳати етказишда айбланиб, қатор йиллардан бери ҳибсда сақланиб келган. Вилоят суди бу ишни ҳам атрофлича, синкичлаб кўрди ва оқлов ҳукми чиқарди. Бу ҳақда «Халқ сўзи»да муфассал ёзиб чиқилганини эса ўзингиз биласиз.

— Бу яхши, албатта. Бироқ енгил жазо ҳамиша ҳам энг тўғри, одилона жазо деб тушунилавермайди! Масалан, таҳририятимизга келган мана бу шикоятни олайлик. Нуроталик Х. Олтинова ўғли Рустам автомобиль ҳалокати оқибатида ўлганини, район суди айбдорни 8 йил озодликдан маҳрум этгани ҳолда вилоят суди жазони енгиллаштириб олти йилга туширганидан норози бўлиб ёзади. Ёки иккинчи шикоят муаллифи Самарқанд районида яшовчи Хурсанд Ғаниева икки йил олдин қизчасини автомашина босиб кетгани, суд маҳкамалари айбдорни ҳануз жазога тортмаганликларини билдиради. Чўзиб-чўзиб енгил жазо бериб юборишлари мумкин, деб ташвишга тушади бояқиш. Бунисига нима дейсиз!

— Автомобиль ҳалокати билан боғлиқ жиноий ишлар ғоят кўп учрайдиган ва жуда мураккаб ҳодиса. Юқорида айтганимдек, терговнинг сифатли, пишиқ ўтказилмаслиги уларни янада чалкаштириб юборади.

Иккинчи томондан бу жиноятлар қасддан эмас, эҳтиётсизлик оқибатида содир этилади. Буни ҳисобга олмаслик мумкинми, ахир? Х. Олтинова шикоятда айтилган ҳодиса бўйича айбдор деб топилган Р. Соҳибовга тайинланган жазо вилоят судида куриб чиқилиб, 6 йил муддатга алмаштирилди. Бу мутлақо қонунийдир.

Самарқандлик онанинг мактубига келганда шуни айтишим лозимки, биз жабрланувчининг норозилиги туфайли бу ишни Сиёб район судига олиб бердик. Иш қатъий назорат остида. Яқин кунлар ичида кўрилиб, одилона ҳал қилинади.

— Абдил Қосимович, яна юқоридаги фикрга қайтсак. Кўпчилик судни фақат жазоловчи, яъни нуқул жиноий ишларни кўрувчи маҳкама деб ўйлайди. Ҳолбуки, судларнинг кундалик фаолияти қанча-қанча фуқаролик ишларини кўриш, яъни муросага келтириш, ҳақ ажратиб бериш, ҳуқуқни тиклаш, билан боғлиқдир. Лоақал эр-хотиннинг қўйди-чиқдилари, мерос талашиш, мулк масалалари ва ҳоказо. Эндиликда бу ташвишлар янада ортган бўлса керак!

— Албатта. Фуқаролик ишларининг кўпайиши бир жиҳатдан бозор иқтисодиётига ўтиш билан боғлиқ. Аҳолининг муайян қисмида ҳуқуқий билимлар кенгайиши, бошқа табақасида, аксинча — ҳамон етарли эмаслиги ҳам муҳим сабаблардан. Қолаверса, жамиятнинг мазмуни, тузумнинг моҳияти ўзгармоқдаки, бу ҳам катта таъсир кўрсатади.

Биз ана шу кенг кўламли иш муҳитига анча олдиндан тайёргарлик кўрганмиз, десам муболаға бўлмас. Чунки бизда кўпчилик вилоят судларидан фарқли ўлароқ, фуқаролик ишлари буйича алоҳида коллегия фаолият кўрсатмоқда. Бошда унинг аъзоларини тиқилинч пайтда жиноий ишларни кўришга жалб этиш ҳоллари ҳам бўлди. Бироқ кейинги пайтда бунга чек қўйдик. Улар тўласинча ўзларига тегишли иш билан шуғулланмоқдалар. Зеро, уларга алоқадор ишлар миқёси ҳам тобора кенгайиб бормоқда. Айниқса меҳнат қонунларининг ҳар қадамда бузилаётгани судларнинг бу масала билан ўта жиддий шуғулланишларини тақоза қилмоқда.

— Дарвоқе, меҳнат қонунчилиги бугун жуда ҳам ўткир, айни пайтда нозик масала. Буни «Халқ сўзи» таҳририятига кейинги пайтда тушган жумладан Самарқанд вилоятидан келаётган сон-саноқсиз мактублар ҳам кўрсатади. Масалан, Советобод районидаги «Ўзбекистон 40 йиллиги» давлат хўжалиги собиқ бош агрономи Аҳмад Турсунов, бош бухгалтер Абдували Самиев, 2-бўлим бошқарувчиси Тоштемир Турсунов, Хатирчи районидаги йўл қурилиши участкаси катта муҳандиси Ойдин Норқувватов, Каттақўрғон районидаги Тельман номли жамоа хўжалигининг собиқ бош мутахассислари Маҳмуд Маманов, Сирожиддин Турсуновларнинг шикоятлари битта мавзу — ишдан ноҳақ бўшатиш ҳақида. Улар ўз мактубларига касаба уюшмалари ҳуқуқ назорати бўлимининг ишга тиклаш борасидаги кўрсатмаларини, бошқа қонуний ҳужжатларни илова қилиб юборишган. Шунга қарамасдан вазифаларига тикланмаётганликларини айтишади. Сизнингча бунинг сабаби нима! Улар ишлаган ташкилотлар раҳбарларининг ҳуқуқий саводсизлигими ёки ўжарлигими, қонунларни менсинмаслигими!

— Унисиям, бунисиям бўлиши мумкин. Мен вилоят судининг шу хилдаги можароларни ҳал қилиш борасидаги тажрибасидан айрим мисоллар келтиришим мумкин.

Самарқандаги Йўлдош Охунбобоев номли кўн ишлаб чиқариш бирлашмаси директори Людмила Борисовна Юрьева бирлашма ходимлари Т. Кисилева, Н. Камолова, Л. Облоқуловаларни қонунга хилоф равишда ишдан бўшатган. Шунингдек, бир неча кишини бошқа вазифаларга ўтказишда ҳам қонунни бузган. Тегишли ташкилотларнинг уларни ўз вазифасига тиклаш ҳақидаги буйруқларини бажаришдан бош тортган. Оқибатда у Сиёб район судининг 1990 йил 29 декабрдаги ҳукми билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 141-моддасига биноан бир йил муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинди. Вилоят суди коллегияси бу ҳукмни ўз кучида қолдирди.

Ургут районидаги Улуғбек номли жамоа хўжалиги бош агрономи, қишлоқ совети депутати Н. Иноятов ўз вазифасидан қонунга хилоф тарзда бўшатилган. Суднинг уни лавозимига тиклаш ҳақидаги қарори чиқарилган бўлишига қарамасдан жамоа хўжалиги раиси М. Шомаликов буни бажаришдан бўйин товлаган. Бинобарин, вилоят суди унинг устидан жиноий иш қўзғаш ҳақида ажрим чиқарди.

Бундан ташқари «Ўзводремстройэксплуатация» республика ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли ихтисослашган кўчма колонна бошлиғи З. Набиевнинг корхона ходимларидан бир неча кишини қонунга зид ҳолда вазифасидан озод этиш ҳақидаги буйруқлари суд томонидан бекор қилиниб, ноҳақ бўшатилган кишиларга мажбурий бекор юрган вақтлари учун маош ундириш ҳақида қарор чиқарилди.

Сиз айтаётган шикоятлар муаллифлари ҳам тегишли тартибда мутасадди идораларга, зарур бўлса суд органларига мурожаат қилишлари зарур.

Шуни таъкидлашни истардимки, бундай масалаларни суд орқали ҳал этиш қонунларда илгаридан ҳам белгилаб қўйилганлигига қарамасдан, судларда бу хилдаги ишлар камдан-кам кўрилар, ходимга нисбатан ноҳақлик қилган бошлиқ ёки мансабдор шахсни жиноий жавобгарликка тортиш ҳоллари деярли учрамасди. Чунки бундай низолар асосан идоравий ёки партиявий тарзда ечилиб келар ва одамлар ҳам шунга кўникиб қолгандилар. Биз ана шу қолипни синдириш судларга тегишли бўлган масалаларнинг қандайдир раҳбар идораларда эмас, фақат ва фақат судларда ҳал этилишига эришаяпмиз.

— Демак, «телефон ҳуқуқи», яъни судлар ишига партия, совет идоралари томонидан аралашиш, кўрсатма бериш ҳоллари буткул барҳам топибди-да!

— Худди шундай. Халқ депутатлари вилоят совети раҳбарияти буни тўғри тушунмоқда. Бироқ, масаланинг бошқа, нозик бир жиҳати борки, ҳозирча уни маҳалий ҳокимиятнинг аралашувисиз ҳал этиб бўлмайди. Гап судларнинг айни кунлардаги меҳнат шароитлари ҳақида бормоқда. Бизнинг ҳозирги аҳволимиз юқорида айтганингиз — чинакам, тенг ҳуқуқли уч ҳокимиятдан бири сифатида фаолият кўрсатишга имкон бермайди. Модомики биз ҳуқуқий давлат қурмоқчи эканмиз, судлар ишини ташкил этишни, уларнинг моддий-маънавий аҳволини тубдан ўзгартириш лозим.

— Сизнингча, бунинг учун аввало нималар қилиниши керак! Эҳтимол Россиядаги сингари собиқ партиявий идоралар биноларини судларга бўшатиб бериш лозимдир!

— Биринчи навбатда судлар фаолиятини тўлақонли таъминлаш учун жумҳурият бюджетидан алоҳида модда билан маблағ ажратилиши керак. Токи судлар моддий жиҳатдан ҳам тўла мустақил бўлишсин. Ҳозирги иқтисодий танглик шароитида, эҳтимол, буни бирданига қилиб бўлмас. У ҳолда Адлия вазирлиги силсиласига кирувчи ташкилотлар аҳолидан ундираётган давлат божлари тўласинча вазирлик ихтиёрига берилиши мақсадга мувофиқдир. Шунинг ўзи ҳам судларни замонавий бинолар, техника, электирон-ҳисоблаш машиналари ва бошқа зарур асбоб-ускуналар билан таъминлаш имконини берган бўлур эди. Маълумингизким, кейинги пайтларда жумҳурият Олий Кенгаши, халқ депутатлари вилоят кенгашлари талабчанлиги, зукколиги натижасида судлов маҳкамаларига кўплаб ёш, истеъдодли, истиқболи порлоқ ҳакамлар келдилар. Бироқ уларнинг яхши кайфият билан ишлашлари учун лозим шароит яратилган эмас.

Масалан: вилоят суди аъзолари бир хизматхонада 2 — 3 киши бўлиб ўтиришибди, улар иш кўрганларида маслаҳатчилар, адвокат, прокурорлар билан бирга бир хонада 10 — 12 киши ишлайди. Бундай шароитда ишларни сифатли ҳал қилиб бўладими? Бундан ташқари вилоят судининг биносида атиги иккита мажлисхона бор. Холбуки, бизга келиб тушаётган ишларни қонунда белгиланган муддатларда кўриб ҳал қилишимиз учун бир пайтнинг ўзида 4 — 5 та иш бўйича суд мажлиси ўтказишимиз лозим. Афсуски, жой етишмаслиги туфайли мутлоқ кўпчилик ишлар ўз вақтида кўрилмаяпти. Бу эса халқ ўртасида ҳақли эътирозга сабаб бўлиб, айниқса эҳтиёт чораси тариқасида қамоқда бўлган судланувчиларда қатъий норозилик уйғотмоқда. Вилоят суди биносини кенгайтиришликка ёрдам беришни сўраб қилган мурожаатимизга вилоят раҳбарлари хайрихоҳлик билан қарашмоқда. Агар шаҳар ҳокимида ҳам бу борада бизга ёрдам бериш хоҳиши уйғонса масала ижобий ҳал қилинади деб ўйлайман.

Иккинчидан, Ўзбекистонда ҳакамлар мақоми, уларнинг шаъни, қадр-қимматини ҳимоя қилиш ҳақидаги қонунларни тезроқ тайёрлаш ва қабул қилиш керак. Уларда судлар фаолияти меъёрлари ҳаёт тақозаси, янгича талаблардан келиб чиқан ҳолда аниқ-равшан белгиланиши шарт. Айтайлик, муайян тоифадаги ишларни терговга қайтаришни тақиқлаш, айримларини халқ маслаҳатчиларини жалб этмасдан фақат ҳакамнинг ўзи кўришга рухсат бериш, халқ маслаҳатчиларига суд жараёни муддати учун ҳақни иш жойидан эмас, судлар ҳисобидан тўлаш сингари масалалар мукаммал ифодаланиши зарур. Шундай қилинса, судлов ишларини кўриш муддатларини қисқартириш, сифатини ошириш мумкин бўлур эди.

— Суҳбатимиз бошида сиз ҳакамлар жумҳурият Олий Кенгаши ҳамда халқ депутатлари вилоят кенгашларида сайланаётганлигини маъқуллаб гапирдингиз. Буни тўғри ва энг мукамал усул деб ҳисоблайсизми!

— Йўқ, албатта. Буни ҳозирги вазиятга мувофиқ келадиган муваққат чора, дейиш мумкин. Вақти келиб бизда ҳам қозилар жойлардаги малака коллегиялари тавсияси асосида Президент фармони билан умрбод муддатга тайинланишига ўтиш лозим, деб ҳисоблайман. Чунки бу услуб судларга етук билими, малакали кишиларни танлаб олиш имконини беради. Дунёдаги қатор мамлакатларда танлов ана шу тарзда ўтказилади. Айтганча, биз судлар ишини уюштиришда демократия, ҳуқуқий давлат қуриш борасида юксак натижаларга эришган Америка, Англия, Франция сингари мамлакатлар тажрибасини ҳар томонлама ўргансак, танқидий нуқтаи назардан таҳлил этиб, маҳалий шароитларни ҳисобга олган ҳолда қўлласак маъқул бўларди:

— Абдил Қосимович, яна бир муаммо; биз кечагина жиноят деб ҳисоблаб келган ҳаракатлар, айтайлик олиб сотарлик, чайқовчилик ва ҳоказолар эндиликда бошқачароқ баҳоланади шекилли. Бу масалада қандай фикрдасиз!

— Шубҳасиз, бозор иқтисодиётига ўтиш, мулкчиликнинг турли шаклларини жорий этиш тадбирлари амалдаги кўплаб қонунларни жумладан Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексини ҳам тўласинча қайта кўриб чиқишни тақозо этмоқда. Бу тадбир ҳам қанча тез амалга оширилса шунча яхши бўлур эди. Чунки тегишли ўзгартиришлар киритилаётган бўлишига қарамасдан ҳали кўпгина моддалар ишбилармонлик, хусусий мулкчилик соҳасидаги тадбиркорликка тўсиқ бўлиб тургани сир эмас.

Айни бир вақтнинг ўзида аҳоли барча қатламлари орасида ҳуқуқий тарбия, тарғибот, тушунтириш тадбирларини кенг кўламда йўлга қўйиш зарур. Чунки тижорат, бизнес, тадбиркорлик нишоналарини кўпчилик ҳамон «жиноят» деб ҳисоблаб келади ва уларга «чора кўрмаётган» ҳуқуқий маҳкамалардан норози бўлади. Бу номутаносиблик бартараф қилиниши керак, албатта.

— Сўнгги савол: судларнинг учинчи ҳокимият сифатидаги ҳақ-ҳуқуқи тўла таъминланиши учун қанча муддат зарур бўлади, деб ўйлайсиз!

— Ҳамонки биз мустақил, ҳуқуқий давлат қуришга киришган эканмиз, қонунларимизни ҳам, суд, прокуратура, милиция иши тартиб-қоидаларини ҳам, услуб-йўриқларини ҳам, шакл-шамойилини ҳам, зарур бўлса либоси-коржомасию номини ҳам ўзгартиришимиз лозим. Буларни илгариги каби қарамлик, юқорига, марказга мослашувчанлик асосида эмас, мустақил равишда, Ўзбекистоннинг тарихий тажрибаси, ўзбек халқининг Шарқдаги барча қардош миллату элатлармизнинг бу борадаги анъана-ю тажрибаларини, бугунги ҳамда истиқболини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқишимиз керак. Токи унда шарқона инсонпарварлик, адолатсеварлик, мусулмон ақидаларида акс этган дину диёнат, инсофу имон мужассам бўлсин. Ана шунда қайси ҳокимият бирламчию қай бири иккиламчи, деган маънодаги мунозарага ҳам ҳожат қолмайди. Ҳаммаси расамади билан, ўз ўрнида, ўз ҳуқуқида бўлади. Ўша ёруғ, шарофатли кунларни яқинлаштиришга Ўзбекистоннинг аҳли уламою фузалоси, адибу шуарси, жумладан «Халқ сўзи» ижодий жамоаси ҳам ўз ҳиссасини қўшади, деб умид қиламиз.

— Самимий суҳбат учун ташаккур.

— Рўзномангиз муштарийларига сиҳат-саломатлик, омонэсонлик тилайман.

Суҳбатдош:
Ҳабиб ТЕМИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

✦ Покистон ҳукумати БМТнинг Афғонистон муаммосини тинч йўл билан ҳал этиш режасини қўллаб-қувватлаб, афғон қуролли оппозициясига ҳар қандай турдаги ҳарбий аслаҳа етказиб беришдан воз кечиш ҳақида қарор қабул қилди.

✦ Кремлда Россия Президенти Борис Ельцин АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер билан учрашди. Суҳбат чоғида Россия Президенти АҚШ Президентининг ядро қуролларини қисқартириш тўғрисидаги таклифи муносабати билан қониқиш ҳосил қилганлигини айтди. Шунингдек Б. Ельциннинг Америкага сафарига доир масалалар, Президент Жорж Буш билан олиб бориладиган музокараларнинг мавзу доираси ҳам қараб чиқилди.

✦ Германияда чиқадиган «Штерн» журналининг хабар беришича, Тожикистон пойтахти — Душанбеда ана шу нашр мухбирларидан бирига ўн беш килограмм бойитилган уран-235ни сотиб олишни таклиф этишган. Бу атом бомбаси ишлаб чиқариш учун етарлидир. Мухбирга уран Душанбедан 400 километр узоқликда жойлашган заводдан олинганлигини айтишган.

✦ Қайта қуриш йилларида Россияда жиноятчилик икки баравар кўпайди. 1991 йили республика ҳудудида 2 миллион 173 минг жиноят рўйхатга олинди. Бу аввалги йилдагидан ўн саккиз фоиз, 1985 йилдагига нисбатан икки баравар кўпдир. 28 январь куни Россия Ички ишлар вазирлигининг матбуот марказида ўтказилган брифингда ана шундай маълумотлар тилга олинди.

✦ Украина Олий Кенгаши мовий-сариқ рангли миллий байроқ мақомини ўзгартирди. Депутатлар номма-ном овоз бериш йўли билан уни Украинанинг давлат байроғи этиб тасдиқладилар.

✦ Ўтган куни Грузия пойтахтидаги Вазирлар маҳкамаси биноси, яъни республика Ҳарбий кенгаши ва Вақтли ҳукумати рўпарасида Звиад Гамсахурдиа тарафдорлари митинги бўлди. Тўпланганлар фавқулодда ҳолатни бекор қилиш ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя остига олишни талаб этдилар. Аммо расмий маъмурлар митингга ҳеч қандай муносабат билдирмадилар.

Ҳозирги пайтда Грузия Президенти қаердалиги номаълум. Чечен Республикаси Президенти Жоҳар Дудаевнинг матбуот хизмати ва хавфсизлик хизмати Гамсахурдиа қўним топган жой ҳақида бирон-бир маълумот беришни истамаяпти.

✦ Литва Республикаси ҳукумати иш ҳақи, нафақалар ва бошқа тўловлар миқдорини ошириш ҳақида янги қарор қабул қилди. Оммага ошкор этилган ана шу ҳужжатга мувофиқ 1 январдан минимал яшаш даражаси ҳар бир киши ҳисобига 620 сўм этиб тасдиқланди.

✦ Олмаотада Қозоғистон ва Урта Осиё республикаларида яшаётган уйғурларнинг таъсис қурултойи бўлиб ўтди. Унда давлатлараро уюшма тузиш ҳақида қарор қабул қилинди. Уюшманинг асосий мақсади уйғур халқининг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишдир.

✦ Хитой яқин вақт ичида ўз қуролли кучларининг учдан бир қисмини қисқартиради. «Пекин қайта қуриши меъмори» Дэн Сяопин Хитой раҳбарлари билан учрашувда ана шу ҳақда баёнот берди. Японияда чиқадиган «Санкэй симбун» газетасининг ёзишича, кейинги пайтларда халқаро муносабатларда илиқлик рўй бергани туфайли бундай қадам зарурий ва қонуний ҳисобланади.

✦ Нева бўйидаги шаҳарда «Коммунистлар фуқароларнинг ҳуқуқлари учун курашда» ижтимоий-сиёсий ҳаракатининг конференцияси бўлиб ўтди. Йиғинда Россиядаги КПСС аъзолари ва компартияларга мурожаат қабул қилинди.

✦ Тоғли Қорабоғдаги Шуша районининг Каринтаг қишлоғида Озарбайжон миллий армияси билан ўзини ўзи мудофаа қилувчи арман отрядлари жанги ўн олти соатдан зиёд давом этди. Ҳар икки томондан БТРлар ишга солинди. Ўзини ўзи мудофаа қилиш кучлари ҳужумни қайтаришга муваффақ бўлдилар. Арманлардан саккиз киши ўлди, ўн киши яраланди.

✦ Тахминан 7—8 февраль кунлари Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган давлатлар ҳукуматлари раҳбарларининг кенгаши ўтказилади. Бу ҳақда МДҲ давлатлари билан иқтисодий ҳамкорлик қилиш давлат комитетининг раиси Владимир Машиц Россия ҳукумати матбуот марказида журналистларга маълум қилди.

✦ Туркманистон Президенти С. Ниёзов ўз қарори билан республика ҳудудида ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан изга солиб туриш чораларини белгилаб берди. Мазкур қарорга кўра корхоналар, бирлашмалар, ишлаб чиқариш кооперативлари ва бошқа ташкилотлар олдида, уларнинг мулкчилик шакли қандай бўлишидан қатъий назар, ташқи иқтисодий фаолият юритиш учун кенг истиқболлар очилади, воситачилик ва айирбошлаш операциялари билан ҳам шуғулланиш мумкин.

✦ Илгари Шарқий Германиянинг Дрезден шаҳри «Динамо» клубида ўйнаган уч етакчи футболчи ГДР Давлат хавфсизлиги вазирлиги хизматини қилиб келганлиги ошкор бўлди. «Дрезден Моргенпост» газетасининг ёзишича, Андриас Траутмани, Маттиас Дёшнер ва Франк Либерамнинг вазифасига командадош ўртоқларининг футбол майдонидан ташқаридаги ҳулқ-атвори ҳақида ГДР махфий хизматларига мунтазам равишда ахборот бериб туриш ҳам кирган.

✦ Жанубий Корея билан Қозоғистон ўртасида тўла дипломатия муносабатлари ўрнатилди. Тегишли протоколни сешанба куни Москвада Жанубий Кореянинг Россиядаги элчиси ҳамда Қозоғистоннинг Россия Федерациясидаги вакили имзоладилар.

✦ Кенг жамоатчилик тазйиқи остида Уфада ёшлардан бир гуруҳини айблаш бўйича ишни кўриб чиқишга киришилди. Улар Россия халқ депутатлари қурултойи [1991 йил октябрь] кунларида Россия байроғини ҳақорат қилишганди.

✦ Оврупода ҳамкорлик ва хавфсизликка бағишланган кенгаш катта мансабдор шахслари комитетининг Прагада ўтаётган мажлисида Хельсинки жараёнида қатнашувчи мамлакатлар ташқи ишлар вазирлари кенгашига собиқ Совет Иттифоқининг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган 10 та республикасини тўла ҳуқуқли аъзолар этиб қабул қилишни тавсия этиш ҳақидаги қарорга келинди. Бу қарор сешанба куни кечқурун бир овоздан қабул этилди. Шу тариқа Оврупо мамлакатлари, АҚШ ва Канада ташқи сиёсат маҳкамалари бошлиқларининг учрашуви очилган кун — 30 январда Оврупода ҳамкорлик ва хавфсизликка бағишланган кенгашда қатнашувчи 38 та давлат ёнига расмий равишда Арманистон, Озарбайжон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина ҳам қўшилдилар. СССРнинг вориси бўлган давлат сифатида Россия ўз-ўзидан кенгаш аъзоси ҳисобланади.

(Ахборот агентликлари ва хориж рўзномалари материалларидан сараланди).

Шахсий фикр

АЁЛ ҚАЛБИНИ АЁЛ БИЛАДИ

1991 йил йиғилишларга, қарор ва фармонларга бой бўлди, уларни бажаришга имконият ҳам, вақт ҳам етмади. Илгарилари уч-беш йилда бир ўтадиган қурултойлар бу йил ҳар ойда ҳам чақирилаверди. Уларда қабул қилинган кўплаб қарорларда бир-бирига зидлик пайдо бўлди. Хўш, шундай вазиятда хотин-қизлар фаолияти қандай йўлга қўйилган, деган ҳақли савол туғилади.

Жумҳуриятимиз аҳолисининг эллик фоизидан зиёдини ташкил қилган аёлларимиз ҳам мустақиллик ва истиқлол йўлида ўз тақдирларини белгилайдиган дастур тузиб, шунга кўра ҳаракат қилишлари керакдек туюлади.

Қишлоқ совети ҳудудида 10.552 нафар хотин-қиз истиқомат қилади. Уларнинг 3.756 нафари меҳнатга лаёқатли. 103 «Қаҳрамон она», 736 кўп болали она, 1.129 нафақачи оналаримизга мавжуд қонунлар асосида имтиёзлар бериш йўлида ҳаракат қилаяпмиз. Боқувчисини йўқотган 17 оилани ўз ҳимоямизга олганмиз. Аёлларнинг ижтимоий меҳнатда фаол иштирок этишлари учун керакли шарт-шароитларни яратаяпмиз. Олтита болалар боғчаси, иккита маданий, учта маиший корхона, саккизта тиббиёт муассасалари мунтазам ишламоқда. 80 нафардан ортиқ жамоатчи хотин-қиз оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аёллар фаоллигини ошириш, ёш оилалар ҳамда қизлар тарбияси билан шуғулланмоқда. Умуман мақтанса арзигулик ишларимиз кўп, лекин мен ҳозир асосан бизни ўйлантираётган муаммолар хусусида тўхталмоқчиман.

Кейинги йилларда аёлларимиз қадр-қимматига эътибор бирмунча пасайди. Масалан, қишлоқ советимизга сайланган депутатларнинг ўн фоизи, район советига сайланган депутатларнинг бор-йўғи 12 фоизи аёллардир. Тепароқ доиралардаги кўрсаткичларимиз ҳам бундан яхши эмас. Аёлларга қулайликлар яратиш ҳақида бир қанча қарорлар қабул қилинса-да, кўпроқ уларни уйда тутиш ҳақида гап-сўз бормоқда, бунга мисол тариқасида инқилобгача бўлган даврни кўрсатмоқдалар. Аёл — уйнинг гули, тинчи қабилидаги фикрларни ўртага ташламоқдалар. Бир қарашда ғоят жўяли кўринган бу фикрларнинг биргина саёз томони бор: биз руҳиятимиз, онгимиз, дунёқарашимиз билан инқилобдан аввалги аёллармизмизми? Аёлларнинг уйда бўлишини хоҳлаётган эркакларнинг ўзлари-чи? Аслини олганда тарихимиздан давлат ва жамоат ишида фаол иштирок этган кўплаб аёлларнинг номини санаш мумкин. Масаланинг шу жиҳатларини ҳам назардан соқит қилиш яхши эмас. Тажрибалар кўрсатаяптики, аёллар эркаклар қатори саккиз соат ишлаш билан бирга жамоат ишларига ҳам улгуришаяпти, шунингдек, оила, тирикчилик, фарзанд тарбияси билан шуғулланишга вақт топмоқдалар. Раҳбар бўлмасин, жамоат ишида қатнашмасин, деганлар эса мабодо ишлайдиган бўлсак, кечаю кундуз идорада ўтиришимизни ёки даладан бери келмаслигимизни исташади. Ҳолбуки, ўшанақаларнинг ўзлари идорада ўтириб, на давлат учун, на халқ учун бирор-бир фойдали иш қилмаяптилар. Шу боисдан ҳам совет ва давлат ишларида қатнашишдан айрим аёллар безиллашади.

Маҳаллий совет ишини жамоатчи хотин-қизларсиз тасаввур этиш қийин, лекин улар ҳам йил сайин камайиб бормоқдалар. Айтайлик, ҳалол меҳнати, режаларини дўндиргани учун қишлоқ хўжалигида механизатор, ишчи, бригадирлар рағбатлантирилади, мукофотга пул, машина берилади. Аммо ана шу ютуққа кўринмас ҳисса қўшган, оммани ҳаракатга келтирган, оиласининг тинчлигини сақлаган, керак бўлса, туну кун ишлаб тинмаган, режани дўндириб пахта терган, эрнинг, фарзанднинг кўнглини хотиржам қила олган жамоатчи аёллар, жумладан, маҳаллий совет ходимлари моддий туғул, ҳатто маънавий рағбатга ҳам лойиқ кўрилмайди. Бу борада мафкуравий идораларнинг фаолияти талаб даражасида эмаслигини айтмай қўя қолай.

Жамоатчи аёллар мукофотга муҳтож эмас. Аммо бир кунмас-бир кун кимдир: «Шунча йил ишлаб, нима обрў орттирдинг?» деб таъна қилмаслигига кафолат йўқ. Яъни бу маънавий мукофотлар бир парча қоғоз — «Мақтов ёрлиғи» келажак авлод, атрофимиздагилар, ўз фарзандларимиз олдида юзимиз ёруғ бўлиши учун керак. Қолаверса, бунинг тарбиявий аҳамияти ҳам катта.

Шу вақтгача хотин-қизлар комитетларида жамоатчилик асосида ишланар эди. Бу идораларда маош олиб ишлаш йўлга қўйилгани қувончли ҳол бўлди. Бироқ барибир вилоят хотин-қизлар комитетидаги штатлар етарли эмас. У ерда тиббиёт, маориф, маданият, савдо билан шуғулланувчи раис ўринбосарлари бўлиши керак. Шунингдек районларда ҳам штатлар очиш мақсадга мувофиқдир. Бу борада Арнасойда яхши ташаббус бошланди. Барча совхозлар бюджетларидан хотин-қизлар комитети раиси штати учун маблағ ажратилди. Эндиликда ойлик олиб ишлаётган аёллар бу районда талайгина ишларни амалга оширмоқдалар. Уларнинг фаолияти туфайли ёш оилаларнинг бузилиши кескин камайди. Кейинги икки йилда ўз жонига қасд қилишлар содир бўлмади. Ҳар бир маҳаллий совет раисининг аёллар иши билан шуғулланувчи битта аёл ўринбосари бўлиши шарт, деб ўйлайман. У оилаларни озиқ-овқат билан таъминлашни тартибга солади, қўйди-чиқдига аралашади, каштачилик, гиламчилик ва бошқа миллий ҳунармадчиликни йўлга қўйишда бош-қош бўлади. Аёлларни иш билан таъминлаш чораларини кўради. Ҳозирги кунда эса идораларда ўринларни қисқартириш жуда баравж ва кўп ҳолларда аёллар бунинг қурбони бўлмоқдалар.

Хуллас, муаммолар кўп. Аёлларга тегишли муаммоларни эса аёллар ҳал қилсалар, жуда маъқул иш бўларди. Зеро, аёл бор жойда қут-барака, одоб-ахлоқ бор, файз бор, имон бор.

Дилбар САИДОВА,
Жиззах районидаги Охунбобоев номли қишлоқ совети ижроия комитети раисининг ўринбосари, вилоят хотин-қизлар комитети аъзоси.

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

Экологик ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

Экологик ҳуқуқбузарлик учун корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва фуқароларнинг жавобгарлигини кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1959 йил, № 6, 32-модда; 1970 йил, № 4, 24-модда) қуйидаги ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Кодекс қуйидагича мазмундаги 108^1-модда билан тўлдирилсин:

«108^1-модда. Атроф-муҳитнинг аҳволи тўғрисидаги ахборотни атайин яшириш ёки бузиб кўрсатиш орқали аҳолининг саломатлигига зарар етказиш

Мансабдор шахс томонидан зарарли экологик оқибатларга олиб келган аварриялар, аҳолининг саломатлигига зарар етказган ёки зарар етказиши аниқ бўлган атроф табиий муҳитнинг ифлосланганлигига доир ахборотни атайин яширганлик ёки бузиб кўрсатганлик, —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиш ёхуд уч минг сўмгача жарима солиш билан жазоланади».

2. 215^1-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«215^1-модда. Сув ҳавзалари, ҳаво ва тупроқни ифлослантириш

Дарёлар, кўллар ва бошқа ҳавзалар ҳамда сув манбаларини саноат, қишлоқ хўжалиги корхоналари ва ташкилотларидан, коммунал ҳамда бошқа корхоналар ва ташкилотлардан чиқадиган тозаланмаган ва зарарсизлантирилмаган оқова сувлар, кимёвий моддалар, чиқинди ва чиқитлар билан ифлослантириш натижасида кишилар соғлиғига, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсига ёки қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига зарар етказилса, ёхуд зарар етказилиши аниқ бўлса, шунингдек ҳаво ёки тупроқни саноат ишлаб чиқаришининг кишилар соғлиғи учун зарарли бўлган чиқиндилари, кимёвий моддалар билан ифлослантириш, башарти, бу хатти-ҳаракатлар худди шундай қоидабузарлик учун маъмурий жазо чоралари кўрилганидан кейин содир этилса, —

бир йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиш ёки уч минг сўмгача жарима солиш билан жазоланади.

Худди шундай хатти-ҳаракатлар оғир оқибатларга олиб келса, —

беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки йилгача ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиш билан жазоланади».

II. Ўзбекистон Республикасининг 1963 йил 23 мартдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Гражданлик кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1963 йил № 9, 30-модда; 1986 йил № 19, 217-модда) 479-моддасининг биринчи қисмидан «ССР Иттифоқи» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

III. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1985 йил, № 35, 411-модда; 1986 йил, № 19, 217-модда; № 29, 350-модда; № 33, 387-модда; 1987 йил, № 5, 28-модда, № 23, 248 модда, № 23, 250-модда, № 30, 312- ва 331-моддалар; 1988 йил, № 12, 149 модда, № 21, 240-модда, № 24, 299-модда; 1989 йил, №12—13, 107-модда, № 14—15, 132-модда, № 35—36, 609-модда; 1990 йил, №4, 99-модда, № 16—18, 283-модда, № 31—33, 357-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Кодекс қуйидагича мазмундаги 47^1, 97^1, ва 174^1-моддалар билан тўлдирилсин:

47^1-модда. Радиацион хавфсизликка доир қоидалар, нормалар, йўриқномалар ва бошқа талабларни бузиш

Радиацион хавфсизликка доир қоидалар, нормалар, йўриқномалар ва бошқа талабларни бузганлик —

Фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил ичида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«97^1-модда. Атроф табиий муҳитни тиклаш, табиий ресурсларни қайта ҳосил қилиш ва атроф-муҳитга зарарли таъсир кўрсатиш оқибатларини бартараф этиш чораларини кўрмаслик

Атроф табиий муҳитни тиклаш, табиий ресурсларни қайта ҳосил қилиш ва атроф-муҳитга зарарли таъсир кўрсатиш оқибатларини бартараф этиш чораларини кўрмаслик —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга бир минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«174^1-модда. Стандарт талабларига ёки техник шартларга жавоб бермайдиган ёнилғи-мойлаш материалларини реализация қилиш

Стандарт талабларига ёки техник шартларга жавоб бермайдиган ва заҳарли моддаларнинг кўплаб чиқариб ташланишига олиб келадиган ёнилғи-мойлаш материалларини реализация қилиш, —

ёнилғи-мойлаш материалларини реализация қиладиган шахсларга беш юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

2. 47^1- ва 97^1-моддаларда назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги баёнлар табиатни муҳофаза қилиш идораларининг мансабдор шахслари томонидан, 174^1-моддада назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги баёнлар Ўзбекистон Республикаси нефть маҳсулотларидан фойдаланиш устидан назорат қилиш давлат инспекциясининг ваколатли мансабдор шахслари томонидан тузилади.

3. 51, 52, 53, 54, 55 ва 90-моддалардаги «эллик» ва «юз» сўзлари тегишинча «уч юз» ва «минг» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

4. 59 ва 78-моддаларнинг, 101^1-модда биринчи қисмининг жазо қисмидаги «эллик» сўзи «уч юз» сўзлари билан алмаштирилсин.

5. 61, 151 ва 213-моддаларнинг жазо қисмидаги «ўн» сўзи «эллик» сўзи билан алмаштирилсин.

6. 63 ва 65-моддаларнинг, 67-модда иккинчи қисмининг, 79, 86, 87 ва 88-моддаларнинг жазо қисмидаги «юз» сўзи «уч юз» сўзлари билан алмаштирилсин.

7. 69, 70, 77, 95, 96, 97 ва 169^1-моддаларнинг жазо қисмидаги «эллик» ва «юз» сўзлари тегишинча «юз» ва «уч юз» сўзлари билан алмаштирилсин.

8. 71-модда биринчи қисмининг ва 93-модданинг жазо қисмидаги «эллик» ва «юз» сўзлари тегишинча «юз» ва «икки юз». сўзлари билан алмаштирилсин.

9. 71-модда иккинчи қисмининг ва 93-модданинг жазо қисмидаги «эллик» ва «юз» сўзлари тегишинча «икки юз» ва «уч юз» сўзлари билан алмаштирилсин.

10. 72, 73 ва 75-моддаларнинг, 76-модда биринчи ва иккинчи қисмларининг, 80, 81, 82, 83 ва 165-моддаларнинг жазо қисмидаги «ўн» ва «эллик» сўзлари тегишинча «юз» ва «уч юз» сўзлари билан алмаштирилсин.

11. 89-модданинг жазо қисмидаги «ўттиз» сўзи «эллик» сўзи билан алмаштирилсин.

12. 101^1-модда иккинчи қисмининг жазо қисмидаги «юз» сўзи «минг» сўзи билан алмаштирилсин.

13. 211-модданинг жазо қисмидаги «ўттиз» сўзи «уч юз» сўзи билан алмаштирилсин.

14. 212-модданинг жазо қисмидаги «эллик» сўзи «уч юз» сўзи билан алмаштирилсин.

15. 74 ва 114-моддаларга қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

а) 74-модданинг сарлавҳаси ва матнидан «тиклаш ва», «тиклашга» сўзлари чиқариб ташлансин, шу модданинг жазо қисмидаги «юз сўмгача» сўзлари «уч юз сўмгача» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

б) 114-модданинг сарлавҳаси ва биринчи қисми «Ер эгалари ва» деган сўзлар билан бошланиб, матннинг қолган қисми ўз ҳолича қоладиган тарзда ўзгартирилсин, шу модданинг тўртинчи қисмидаги «беш сўмдан ўн сўмгача» ва «йигирма сўмдан юз сўмгача» деган сўзлар тегишинча «юз сўмгача» ва «уч юз сўмгача» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

16. 63, 79, 87 ва 88-моддалар қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

17. 71, 76 ва 84-моддалар қуйидагича мазмундаги учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган ҳуқуқбузарликларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

18. 77 ва 80-моддалар қуйидагича мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

19. 97-модда қуйидагича мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши;

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солиб, уктириб ўтилган ҳуқуқбузарликларнинг содир этилишида қурол сифатида фойдаланиб, ҳуқуқбузарнинг шахсий мулки бўлган ашёлар мусодара қилинишига сабаб бўлади».

20. 169^1-модда қуйидагича мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади. Қайд этилган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларидан чорва озуқаси сифатида ёки бошқа мақсадларда фойдаланишнинг иложи бўлмаган ҳолларда улар совхозлар, колхозлар, бошқа давлат, кооператив корхоналари ва ташкилотларидан ҳамда фуқаролардан пировардида йўқ қилиб ташлаш мақсадида олиб қўйилади».

21. 57, 58, 60, 62, 64, 66, 84, 85, 90, 91, 92, 94, 99 ва 101 ва 228-моддалар қуйидагича мазмундаги янги таҳрирда баён этилсин:

«57-модда. Ерлардан хўжасизларча фойдаланиш

Ерлардан хўжасизларча фойдаланиш, ерларни яхшилаш ва тупроқни шамол, сув эрозиясидан ҳамда тупроқнинг ҳолатини ёмонлаштирувчи бошқа жараёнлардан сақлаш, ерлар хароб бўлишининг олдини олиш ҳамда уларнинг ҳосилдорлигини сақлаб қолиш ва тиклаш соҳасидаги мажбурий тадбирларни бажармаслик, ер участкаларидан улар қайси мақсадлар учун берилган бўлса, шу мақсадга мувофиқ фойдаланмаслик; ерларни фойдаланишдан чиқаришга, уларнинг ҳосилдорлигини пасайишига, тупроқнинг бузилиши ва йўқ бўлиб кетишига олиб келган бошқа хатти-ҳаракатларни содир этганлик, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

58-модда. Қишлоқ хўжалик ерларини ва бошқа ерларни ишдан чиқариш

Қишлоқ хўжалик ерларини ва бошқа ерларни уларни ишлаб чиқариш чиқитлари ва бошқа чиқиндилар, кимёвий ва радиоактив моддалар ҳамда оқова сувлар билан ифлослантириш —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«60-модда. Хўжалик ичидаги ер тузиш лойиҳаларидан ўзбошимчалик билан четга чиқиш, ер кадастри юритиш қоидаларини бузиш

Белгиланган тартибда тасдиқланган ер тузилиши лойиҳа ҳужжатларидан тегишли рухсат бўлмай туриб четга чиқиш, табиатни муҳофаза қилиш идоралари билан келишмай туриб ер ҳолатига салбий таъсир қилувчи объектларни жойлаштириш, лойиҳалаштириш, қуриш ва уларни фойдаланишга топшириш, ер кадарстри юритиш қоидаларини бузиш, ҳисоботни бузиб кўрсатиш, ахборот беришдан бўйин товлаш ёки нотўғри ахборот бериш — фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, — фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«62-модда. Ер ости бойликларини сақлаш ва улардан фойдаланиш талабларини бузиш

Фойдали қазилмалар жойлашган майдонларга ўзбошимчалик билан иморатлар қуриш; табиатни муҳофаза қилиш ва кон назорати идоралари билан келишмай туриб, фойдали қазилма конларидан фойдаланиш, ер ости бойликларидан фойдаланиш талаблари ва тартибини бузиш, ер ости бойликларини сақлаш қоидаларини ҳамда атроф табиий муҳитни, бинолар ва иншоотларни ер ости бойликларидан фойдаланиш билан боғлиқ ишларнинг зарарли таъсиридан сақлаш талабларини бажармаслик, ер ости сувлари режимини кузатиш учун қазилган қудуқларни, шунингдек маркшейдерлик ва геологик белгиларни йўқ қилиш ёки шикастлантириш, —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Конларнинг бой участкаларини танлаб-танлаб ишлаш оқибатида фойдали қазилмаларнинг баланс запасларини асоссиз равишда нобуд қилиб юбориш, қазиб олаётганда фойдали қазилмаларни нормативдан ортиқ нобуд қилиш ва қазиб олинган пайтда фойдали қазилмалар салмоғини нормативдан ортиқ камайтириб юбориш, фойдали қазилма конларини ишдан чиқариш ва фойдали қазилма запасларидан оқилона фойдаланиш талабларини бошқача бузишлар —

мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Маркшейдерлик ҳужжатларини йўқотиш, тугатилаётган ёки консервация қилинаётган конларни ва бурғиланган қудуқларни аҳолининг хавфсизлигини таъминловчи ҳолатга келтириб қўйиш талабларини, шунингдек консервация вақтида конларни, қазилаётган жойларни ва бурғиланган қудуқларни сақлаш талабларини бажармаслик, —

мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ушбу модданинг биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларида назарда тутилган ҳуқуқбузарликларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этганлик, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«64-модда. Сув ресурсларини муҳофаза қилиш қоидаларини бузиш

Сувларни ифлослантириш ва шўр бостириб қўйиш, сув тўплагич иншоотларида сувни сақлаш режимини сувнинг ифлосланишига, тупроқнинг сув эрозияга учрашига ва бошқа зарарли ҳолатларга олиб келадиган тарзда бузиш, —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Корхоналар, коммунал ва бошқа объектларни сувларнинг ифлосланиши ёки уларнинг зарарли оқибатлари олдини олувчи иншоотлар ва қурилмаларсиз фойдаланишга топшириш, шунингдек сув объектларининг табиий ҳолатини бузувчи бошқа хатти-ҳаракатлар содир этиш, —

мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган ҳуқуқбузарликларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этганлик, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«66-модда. Сувдан фойдаланиш қоидаларини бузиш

Сувдан фойдаланиш режаларини бузган ҳолда сув олиш, гидротехника ишларини ўзбошимчалик билан бажариш, сувдан (сув объектларидан чиқарилган ёки бошқа олинган сувдан) хўжасизларча фойдаланиш, сув объектларидан олинадиган ва уларга қуйиладиган сувларни дастлабки ҳисобга олиш ва қуйиладиган сувларнинг сифатини аниқлаш қоидаларини бузиш, — ифлослантирувчи моддаларни тўкканлик учун ўз вақтида ҳақ тўламаганлик, шунингдек балиқларни муҳофаза қилиш иншоотлари ва қурилмаларига эга бўлмаган устки сув манбаларидан сув олишни амалга ошириш, —

мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этганлик, —

мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«84-модда. Ўрмонларда ёнғин хавфига қарши талабларни бузиш

Ўрмонларда ёнғин хавфига қарши талабларни бузиш, —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ўт қўйиш ёки эҳтиётсизлик билан олов ёқиш натижасида ўрмонларни йўқ қилиш ёки шикастлантириш, шунингдек ўрмонларда ёнғин хавфига қарши талабларни бузиш ҳоллари ўрмонда ўт чиқишига ёки унинг каттагина майдонга ёйилишига сабаб бўлса, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга беш юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган ҳуқуқбузарликларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этганлик —

фуқароларга беш юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

85-модда. Ифлослантирувчи моддаларни нормативдан ортиқ даражада ёки рухсатсиз атмосферага чиқариш ва атмосфера ҳавосига зарарли физик таъсир кўрсатиш

Ифлослантирувчи моддаларни атмосферага энг кўп даражадаги нормативдан ёки муваққат келишилган миқдордан ортиқ даражада чиқариш; атмосфера ҳавосида максимал даражада йўл қўйиш мумкин бўлган зарарли физик таъсирни нормативдаги даражадан ошириб юбориш; махсус ваколат берилган давлат идораларининг ижозатисиз атмосферага ифлослантирувчи моддалар чиқариш; зарур бўлган тақдирда қонунларга мувофиқ махсус ваколат берилган давлат идораларининг рухсатисиз атмосфера ҳавосига зарарли физик таъсир кўрсатиш, худди шунингдек ноқулай метеорология шароитлари даврида атмосферанинг ифлосланганлик даражаси ортиб кетишини келтириб чиқарувчи ифлослантирувчи моддаларни чиқаришни қисқартириш борасидаги чора-тадбирларни тўлиқ ҳажмда бажармаганлик, —

мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«90-модда. Саноат ва рўзғор чиқиндиларини тўплаш ҳамда ёқиш вақтида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш талабларига риоя қилмаслик

Саноат ва рўзғор чиқиндиларини тўплаш қоидаларини бузиш, мазкур чиқиндиларни ёқиш вақтида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш талабларига риоя қилмаслик, шунингдек қурилиш ва бошқа ишларни бажариш чоғида ёнилғи моддалари ҳамда бинокорлик материалларини очиқ жойда аланга олдириб ёқиш —

фуқароларни огоҳлантиришга ёки уларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларни огоҳлантиришга ёки уларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

91-модда. Ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари ва бошқа препаратларни ташиш, сақлаш ва қўллаш қоидаларини тупроқнинг, ер усти ва ер ости сувларининг, атмосфера ҳавосининг ифлосланишига олиб келган ёки олиб келиши мумкин бўлган тарзда бузиш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига шикаст етказиш

Ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларини, уларнинг ўсишини тезлаштирувчи воситаларни, минерал ўғитлар ва бошқа препаратларни ташиш, сақлаш ва қўллаш қоидаларини бузиш, агар бу ҳол тупроқ, ер усти ва ер ости сувларининг, атмосфера ҳавосининг ифлосланишига олиб келса ёки олиб келиши мумкин бўлса, ёки ўсимликлар ва ҳайвонот дунёси нобуд бўлишига олиб келса, ёхуд уларга шикаст етказса, —

фуқароларга юз сўмгача, мансабдор шахсларга эса уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўм ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

92-модда. Табиатнинг муҳофаза қилиниши устидан назорат олиб борувчи идораларнинг буйруқларини бажармаслик

Табиатнинг муҳофаза қилиниши устидан назоратни амалга оширувчи идораларнинг буйруқларини бажармаслик, —

фуқароларни огоҳлантиришга ёки уларга юз сўмгача, мансабдор шахсларни огоҳлантиришга ёки уларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай ҳатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«94-модда. Саноат, маиший ва ўзга чиқиндиларни ташиш, жойлаштириш, утилизация қилиш, кўмиб ташлаш чоғида табиатни муҳофаза қилиш талабларини бузиш

Саноат, маиший ва ўзга чиқиндиларни ташиш, жойлаштириш, утилизация қилиш, кўмиб ташлаш чоғида табиатни муҳофаза қилиш талабларининг бузилиши —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шу хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«99-модда. Саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитаси идоралари назорати остидаги объектларда ишларни бехатар олиб боришга оид қоидалар, нормалар ва йўриқномаларни бузиш

Саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитаси идоралари назорати остидаги саноат соҳаларида ва объектларда ишларни бехатар олиб боришга оид қоидалар, нормалар ва йўриқномаларнинг бузилиши, —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади.

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«101-модда. Саноатда ва объектларда портловчи ҳамда радиоактив материаллар (манбалар)ни сақлаш, улардан фойдаланиш ва уларни ҳисобга олиш қоидалари, нормалари ҳамда йўриқномаларини бузиш

Саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитаси идоралари назорати остидаги саноат соҳаларида ва объектларда портловчи ва радиоактив материаллар (манбалар)ни сақлаш, улардан фойдаланиш ва уларни ҳисобга олиш қоидалари нормалари ва йўриқномаларининг бузилиши, —

фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

Ана шундай хатти-ҳаракатларнинг маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилиши, —

фуқароларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига сабаб бўлади».

«228-модда. Маъмурий комиссиялар

«Халқ депутатлари район, шаҳар, шаҳарлардаги район Советларининг ижроия қўмиталари ҳузуридаги маъмурий комиссиялар ушбу Кодекснинг 49, 50-моддаларида, 63-моддасида (фойдали қазилма бойликларини қазиб олиш жараёнидан ташқари вақтида қилинган ножўя ҳаракат учун), 67-моддасида (сув хўжалиги иншоотлари ва қурилмалари қисми), 68, 98-моддаларида, 101^1-моддада (сувни муҳофаза қилиш объектлари бундан мустасно), 102—113, 114^1—114^3, 117—119 моддаларида, 122-модданинг биринчи, учинчи ва тўртинчи қисмларида «Фуқаро авиацияси вазирлиги тасарруфида бўлмаган аэродромларда ёки шу аэродромлар ҳудудида қоидабузарлик содир этганлик учун), 143-моддасида (ҳайдовчилар транспорт воситаларидан фойдаланганлиги тўғрисидаги ишлардан ташқари), 148-моддасида (автомобиль транспортида ножўя ҳаракат қилганлик учун), 151-модданинг (ажратилган минтақаларда ва ёғоч кўприклардан 100 метргача бўлган масофада ўт ёқиш, ёғоч кўприклар ва тахта тўшамали кўприкларда чекиш), 152—155, 158—164, 166, 166^1, 167, 168, 169 ва 169^1-моддаларида (башарти, ушбу ҳуқуқбузарлик давлат санитария ва ветеринария назоратининг мансабдор шахси томонидан кўриб чиқилмаган бўлса), 170^1, 172-моддаларида, 173-моддаси иккинчи қисми, 174^1, 178, 179^1, 181-моддаларида, 182-моддасида (вояга етмаганларнинг ота-оналари ёки улар ўрнини босувчи шахслар хусусидаги ишлардан ташқари), 185, 186, 186^1, 188, 188^3, 190, 191, 193—200-моддаларида, 201—205-моддаларида (Тошкент шаҳрида ножўя ҳаракатлар қилиш бундан мустаснодир ва 211-моддасида (табиатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузганлик учун печатлар (пломбалар қўйилган ҳоллар бундан мустасно), 215—219, 222-моддаларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқадилар.

Халқ депутатлари посёлка, қишлоқ, овул советларининг ижроия қўмиталари ҳузуридаги маъмурий комиссиялар ушбу кодекснинг 49, 50, 68, 98-моддаларида, 106-моддасида (ҳуқуқбузарлик фуқаро томонидан содир этилган тақдирда), 109, 114^1, 118-моддаларида, 143-моддасида ҳайдовчилар томонидан транспорт воситаларидан фойдаланганлик бундан мустасно), 148-моддасида (автомобиль транспортида ножўя ҳаракат қилганлик), 151-моддада (ажратилган минтақаларда ва ёғоч кўприклардан 100 метргача бўлган масофада ўт ёқиш, ёғоч кўприклар ва тахта тўшамали кўприкларда чекиш), 152, 155, 158, 159, 161—164, 167, 168, 169, 170, 178, 179^1, 179^2, 181-моддалари, 182-моддасида (вояга етмаганларнинг ота-оналари ёки улар ўрнини босувчи шахслар хусусидаги ишлардан ташқари), 188, 183^1, 190, 191, 195—200-моддаларида, 211-моддада (печатлар (пломбалар) табиатни муҳофаза қилиш қонунларини бузганлик учун қўйилган ҳоллар бундан мустасно). 215—219-моддаларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқадилар. Аҳоли пунктлари район марказидан анча узоқда бўлган ёки бу пунктларга бориш қийин бўлган ҳолларда комиссиялар истисно тариқасида ушбу кодекснинг 179, 179^2-моддаларида ҳамда 180-моддаси биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни ҳам кўриб чиқишлари мумкин. Бундай аҳоли пунктларининг рўйхати халқ депутатлари Советларининг ижроия қўмиталари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши томонидан белгилаб қўйилади».

22. 227-модданинг биринчи қисмида «ССР Иттифоқининг қонун актлари билан ҳамда Министрлар Советининг қарорлари» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

23. 229-моддадан «55» рақами«93-моддаси биринчи қисмида (ов қилиш, балиқ овлаш ва балиқ запасларини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қоидаларни бузганлик тўғрисидаги ишлардан ташқари)» деган сўзлар; «114», «212», «213» рақамлари чиқариб ташлансин.

24. 233-модданинг биринчи қисми «ушбу Кодекснинг 48» деган сўзлардан сўнг «88, 89 (автомобиллар, самолётлар, поездлар ва бошқа восита ҳамда қурилмаларни ишлатиш чоғида белгиланган меъёрдан ортиқ шовқин тарқатилиши бундан мустасно)», деган сўзлар билан тўлдирилсин.

25. 241-модда қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«241-модда. Саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат назорати қўмитаси — (Госгортехнадзор) идоралари

Саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат назорати қўмитаси идоралари ушбу кодекснинг 52, 62-моддаларида (кенг тарқалган фойдали қазилмалардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш бўйича ҳуқуқбузарликлар бундан мустасно), 63-моддасида (фойдали қазилма бойликларини қазиб олиш жараёнида қилинган ножўя ҳаракатлар, кенг тарқалган фойдали қазилмаларни қазиб чиқариш ва улардан фойдаланиш бундан мустасно), 99 ва 101-моддаларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқадилар.

саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат назорати қўмитаси идоралари номидан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ва маъмурий жазо чорасини бериш ҳуқуқига қуйидагилар эгадирлар:

саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат назорати қўмитаси инспекторлари — юз сўмгача миқдорда жарима соладилар;

район (областлараро) инспекцияларининг бошлиқлари уч юз сўмгача миқдорда жарима соладилар;

саноатда ишларни бехатар олиб бориш устидан назорат қилиш ва кончилик назорати давлат назорати қўмитаси округ бошқармаларининг бошлиқлари — беш юз сўмгача миқдорда жарима соладилар;

Ўзбекистон Республикаси Саноатда ишларнинг бехатар олиб борилишини назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитасининг раиси ва унинг ўринбосарлари минг сўмгача жарима соладилар».

26. 246-моддада

а) биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Санитария назоратини амалга оширувчи идоралар ва муассасалар ушбу Кодекснинг 46, 47-моддаларида, 85-моддасида (атмосфера ҳавосига энг юқори даражада зарар етказиш нормативини бузганлик ва махсус ваколатли давлат идораларининг рухсатини олмай туриб атмосфера ҳавосига зарар етказиш учун), 88-моддасида (автомобиллар, самолётлар, поездлар ва бошқа восита ҳамда қурилмаларни ишлатиш чоғида белгиланган меъёрдан ортиқ шовқин тарқалиши учун), 86, 87, 89, 90, 91 моддаларида (бундай ҳаракат санитария-гигиена қоидаларини ва атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш нормаларини бузишдан иборат бўлса) ва 92-моддасида (давлат санитария назоратини амалга оширувчи идораларнинг кўрсатмаларини бажармаганлик), 169^1-модасида (деҳқончилик маҳсулотида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқадилар».

б) иккинчи қисмида:

— биринчи бандидаги «(атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш қоидаларини ва нормаларини бузганлик бундан мустасно)» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

— иккинчи бандидаги «атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

27. 248-модданинг биринчи хатбоши «116-моддасида» деган сўзлардан кейин ва 169^1-моддасида (чорвачилик маҳсулотида)» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

28. 249-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«249-модда. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг идоралари

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг идоралари ушбу Кодекснинг 47^1, 51-моддаларида, 52-моддасида (кенг тарқалган фойдали қазилмаларни қазиб чиқариш ва улардан фойдаланиш ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш хусусидаги), 53—55, 57—61-моддаларида, 62-моддасида (кенг тарқалган фойдали қазилмаларни қазиб чиқариш ва улардан фойдаланиш ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш хусусидаги), 63-моддасида (табиатни муҳофаза қилиш қисмида), 64, 65, 66-моддаларида, 67-моддасида (сув хўжалиги иншоотлари ва қурилмаларидан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун) 69—85 моддаларда, 89-моддада (атмосфера ҳавосига энг юқори даражада зарар етказиш нормативини бузганлик ва махсус ваколатли давлат идораларининг рухсатини олмай туриб атмосфера ҳавосига зарар етказганлик бундан мустасно), 86, 87, 90, 91-моддаларида (атмосфера ҳавосига зарар етказиш ва бу санитария-гигиена қоидаларининг бузилиши ҳисобланган ҳоллар бундан мустаснодир), 88 моддасида (автомобиллар, самолётлар, поездлар ва бошқа восита ҳамда қурилмаларни ишлатиш чоғида белгиланган меъёрдан ортиқ шовқин тарқатиладиган ҳоллар бундан мустаснодир), 92 моддасида (давлат санитария назоратини амалга оширувчи идораларнинг кўрсатмаларини бажармаслик бундан мустаснодир), 93—97^1-моддаларида, 101^1-моддасида (табиатни муҳофаза қилиш объектлари хусусидаги), 114-моддасида, 161-моддасида (ажратилган минтақаларда ва ёғоч кўприклардан 100 метргача

(Давоми 4-бетда).

Экологик ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

(Давоми. Боши 3-бетда).

бўлган масофада ўт ёқиш, ёғоч кўприклар ва тахта тўшама кўприкларда чекиш бундан мустасно), 165-моддасида, 211-модасида (табиатни муҳофаза қилиш қонунлари бузилган ҳолларда), 212, 213-моддаларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқадилар.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг номидан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ва маъмурий жазо бериш ҳуқуқига қуйидагилар эгадирлар:

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг бош давлат назоратчилари, уларнинг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг, областлар, Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмиталарининг бош давлат назоратчилари ва уларнинг ўринбосарлари — фуқароларга уч юз сўмгача ва мансабдор шахсларга минг сўмгача миқдорда жарима солишга;

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Қорақалпоғистон Республикаси табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, областлар, Тошкент шаҳар Табиатни муҳофаза қилиш қўмиталарининг катта давлат назоратчилари — фуқароларга икки юз сўмгача ва мансабдор шахсларга беш юз сўмгача миқдорда жарима солишга;

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Қорақалпоғистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, областлар, Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмиталарининг давлат назоратчилари — фуқароларга юз сўмгача ва мансабдор шахсларга уч юз сўмгача миқдорда жарима солишга ҳақлидирлар.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг, Қорақалпоғистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмиталарининг бош давлат инспекторлари ва уларнинг ўринбосарлари, катта давлат инспекторлари ва давлат инспекторлари ҳуқуқбузарнинг милтиғи ва бошқа ов ёки балиқ тутиш қуролларини мусодара қилишга ҳамда фуқаролар ва мансабдор шахсларни уч йилгача муддатга ов қилиш ҳуқуқидан маҳрум этишга ҳақлидирлар».

29. 100, 242, 250, 251 ва 252-моддалар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

30. 268-модданинг биринчи қисмидан «84-моддасида (251-модда иккинчи қисмининг сўнгги абзацида санаб ўтилган мансабдор шахсларга солинган жариманинг миқдори ўн сўмдан ошиб кетмаса)» сўзлари чиқариб ташлансин.

31. 321-модданинг бешинчи хатбошидаги, «балиқларни муҳофаза қилиш» сўзлари «балиқ овлаш қоидаларига риоя этилиши устидан давлат назорати ва балиқ запасларини муҳофаза қилиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

32. 325-модданинг учинчи қисмидаги «252-модданинг иккинчи» деган сўзлар «249-модданинг учинчи» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил, 20 ноябрь.

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

«ЕР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИРИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши 1990 йил 20 июнда қабул қилган «Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ведомостлари, 1990 йил, 16—18-сонлар, 294-модда) қуйидаги ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин:

1. 1-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасида ер муносабатлари ушбу қонун билан ва Ўзбекистон Республикасининг ер тўғрисидаги бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солиб борилади».

2. 2-модданинг 2-қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ерга эгалик ҳуқуқини Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши амалга оширади, у ушбу қонунга мувофиқ ер муносабатларини тартибга солишга доир баъзи масалаларда ҳуқуқларни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасига ва халқ депутатлари маҳаллий советларининг ижроия қўмиталарига беради».

3. 4, 5, 6, 7, 8 ва 9-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

4-модда. Халқ депутатлари қишлоқ советларининг ва уларнинг ижроия қўмиталарининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар халқ депутатлари қишлоқ советларининг ихтиёрида бўлади:

1) шахсий ёрдамчи хўжаликни юритиш учун бериладиган ер участкалари катта-кичиклигининг меъёрларини тасдиқлаш;

2) қишлоқларнинг ҳудудидаги ерлардан фойдаланишни ва уларни муҳофаза этишни назорат қилиш.

Халқ депутатлари қишлоқ советлари ўз ихтиёрларига берилган ер муносабатларини тартибга солишга доир ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ва ҳал этишга ҳақлидир.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар халқ депутатлари қишлоқ советларининг ижроия қўмиталари ихтиёрида бўлади:

1) ўз ихтиёрларига берилган ер заҳираларини тасарруф этиш;

2) қишлоқ аҳоли пунктлари доирасидаги жамоа ва давлат хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалик ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари таркибида бўлмаган ерларни, ер участкасининг катта-кичиклигидан қатъи назар, бериш ва олиб қўйиш;

3) ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш ҳуқуқларини, шунингдек ерларни ижарага олиш шартномаларини рўйхатга олиш;

4) шахсий ёрдамчи хўжалик юритиш, турар жой қуриш ва ободонлаштириш, шунингдек ўт ўриш ва мол боқиш учун фуқароларга бериб қўйилган ер учун ҳақ олиш;

5) ушбу ижроия қўмиталаридан ер олган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларнинг ерга эгалик қилиш ҳамда ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тўхтатиш.

5-модда. Халқ депутатлари шаҳар ва посёлка советларининг ҳамда уларнинг ижроия қўмиталарининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида шаҳар (посёлка) доирасида ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни назорат этиш халқ депутатлари шаҳар ва посёлка советларининг ихтиёрида бўлади.

Халқ депутатлари шаҳар ва посёлка советлари ўз ихтиёрларига берилган ер муносабатларини тартибга солишга доир ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ва ҳал этишга ҳақлидир.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар халқ депутатлари шаҳар ва посёлка советларининг ижроия қўмиталари ихтиёрида бўлади:

1) ер участкасининг катта-кичиклигидан қатъий назар шаҳар (посёлка) доирасидаги ерларни бериш ва олиб қўйиш, жамоа ва давлат хўжаликларининг, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ерлари бундан мустаснодир;

2) ерга эгалик қилиш, ердан фойдаланиш ҳуқуқларини, шунингдек ерларни ижарага олиш шартномаларини рўйхатга олиш;

3) шаҳар (посёлка) доирасида фуқароларга, давлат, ширкат ва жамоат корхоналарига, муассасаларига ва ташкилотларига бериб қўйилган ер учун ер солиғи ва ижара ҳақи ундириб олиш;

4) ушбу модданинг 1-бандида белгилаб қўйилган тартибда ер олган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларнинг ерга эгалик қилиш ҳамда ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тўхтатиш.

6-модда. Халқ депутатлари район советларининг ва уларнинг ижроия қўмиталарининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни назорат этиш халқ депутатлари район советлари ихтиёрида бўлади.

Халқ депутатлари район советлари ўз ихтиёрларига берилган ер муносабатларини тартибга солишга доир ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ва ҳал этишга ҳақлидир.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар халқ депутатлари район советларининг ижроия қўмиталари ихтиёрида бўлади:

1) фуқароларга, корхоналарга, муассасаларга, ташкилотларга эгалик қилиш учун, фойдаланиш учун ҳамда ижарага ер бериш, шунингдек тубдан яхшилаш ишлари амалга оширилган суғориладиган ерлар, пичанзорлар ва яйловлардан ташқари қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлардан; биринчи гуруҳга кирувчи ўрмонлар билан қопланган ерлардан ташқари ўрмон фонди ерларидан: саноат, транспорт, алоқа, мудофаа объектлари ва бошқа объектлар эгаллаб турган ерлардан; сув фонди ерларидан чегириб олиш — битта ер эгасига ва ердан фойдаланувчига 10 гектаргача миқдорда;

фуқароларга, корхоналарга, муассасаларга ва ташкилотларга заҳира ерлардан, ер участкасининг катта-кичиклигидан қатъи назар, эгалик қилиш, фойдаланиш учун ҳамда ижарага ер бериш;

2) ушбу **Қонуннинг 13-моддасида белгиланган эгалик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқларини тўхтатиш сабаблари белгиланган тартибда тасдиқланганидан кейин** ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тўхтатиб қўйиш, халқ депутатлари қишлоқ, посёлка ва шаҳар советлари ижроия қўмиталарининг ваколат доирасига кирувчи ҳоллар бундан мустасно;

3) ерга эгалик қилиш, ердан фойдаланиш ҳуқуқларини, шунингдек ерларни ижарага олиш шартномаларини рўйхатга олиш;

жамоа хўжаликлари тузилган, ташкил этилган ва тугатилган ҳолларда уларнинг ерга эгалик қилиши масалаларини ҳал этиш;

4) ер-кадастр ҳужжатларини юритишни ташкил этиш;

5) ер тузиш ишларини ташкил этиш;

6) фуқароларга жамоат боғдорчилиги ва узумчилиги учун, давлат, ширкат, жамоат корхоналарига, муассасаларига ва ташкилотларига, шунингдек диний ташкилотларга бериб қўйилган ер учун ер солиғи солиш ва ижара ҳақи ундириш.

7-модда. Халқ депутатлари вилоят советларининг ва уларнинг ижроия қўмиталарининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни назорат этиш халқ депутатлари вилоят советларининг ихтиёрида бўлади.

Халқ депутатлари вилоят совети ўз ихтиёрига берилган ер муносабатларини тартибга солишга доир ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ва ҳал этишга ҳақлидир.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар халқ депутатлари вилоят советларининг ижроия қўмиталари ихтиёрида бўлади:

1) қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун, давлат ва жамоатнинг бошқа эҳтиёжлари учун жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа корхоналарга, муассасалар ва ташкилотларга эгалик қилиш учун, фойдаланиш учун ва ижарага ушбу модданинг 2-бандида баён этилган шартларга риоя қилган ҳолда ер бериш;

2) барча ерлардан катта-кичиклигидан қатъи назар алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳамда тарихий-маданий объектлар эгаллаб турган ерларни, шаҳар атрофи зоналари ва яшил зоналар ерларини, илмий-тадқиқот ташкилотлари ва ўқув юртларининг тажриба майдонларини, биринчи гуруҳ ўрмон ерларини чегириб олиш, Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси қарорлари билан белгиланадиган рўйхатга оид чегириб олинадиган ерлар бундан мустаснодир;

3) ер-кадастр ҳужжатларини юритишни ташкил этиш;

4) ер тузиш ишларини ташкил этиш.

8-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг ва Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши ва Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари Қорақалпоғистон Республикаси қонунлари билан белгилаб қўйилади.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ихтиёрида бўлади:

1) Ўзбекистон Республикасининг ер тўғрисидаги қонунларини ишлаб чиқиш ва такомиллаштириш;

2) ер учун ҳақ тўлаш тартибини ҳамда унинг энг кўп ва оз миқдорларини, шунингдек ер учун ҳақ ундириш соҳасидаги имтиёзларни белгилаб қўйиш;

3) ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш ҳақидаги қонунларнинг бажарилишини назорат этишни уйғунлаштириш.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши республика ҳудудида ер муносабатларини тартибга солишга доир ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ва ҳал этишга ҳақлидир.

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси ихтиёрида бўлади:

1) Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги ерларни халқ депутатлари қишлоқ, посёлка, ноҳия, шаҳар ва вилоят Советларининг ижроия қўмиталари билан, шунингдек ерга эгалик қилувчилар ва ердан фойдаланувчилар билан келишилган ҳолда тасарруф этиш;

2) ерлардан оқилона фойдаланиш, тупроқ унумдорлигини ошириш, табиатни қўриқлаш соҳасидаги бошқа тадбирлар билан комплекс тарзда ер ресурсларини муҳофаза қилиш юзасидан халқ депутатлари маҳаллий советлари ижроия қўмиталари билан биргаликда республика дастурларини ишлаб чиқиш ва уларни бажариш;

3) ер тузишни ҳамда Давлат ер кадастрини юритишни ташкил этиш.

4. 11-модда биринчи қисмининг иккинчи, учинчи ва тўртинчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикаси фуқароларита — халқ депутатлари посёлка, район ва шаҳар советларининг ижроия қўмиталари беради; муайян маъмурий ноҳиядаги жамоа хўжаликларига, давлат хўжаликларига ва бошқа давлат, ширкат, жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига — халқ депутатлари ноҳия Советларининг ижроия қўмиталари, бошқа ноҳиялардан келган худди шу хилдаги ерга эгалик қилувчилар ва ердан фойдаланувчиларга эса халқ депутатлари вилоят Советларининг ижроия қўмиталари беради;

республика ҳамда чет эл юридик шахслари иштирокидаги қўшма корхоналарга, халқаро бирлашмаларга ва ташкилотларга, шунингдек хорижий давлатларга, халқаро ташкилотларга, ажнабий юридик шахслар ва фуқароларга Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси беради».

5. 12-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ер участкаларини ажратиб бериш Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия қўмиталарининг қарорлари асосида Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйиладиган тартибда амалга оширилади».

12-модданинг бешинчи қисми чиқариб ташлансин.

6. 13-модданинг биринчи қисми биринчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Халқ депутатлари тегишли Советининг ижроия қўмитаси ўз ваколатлари доирасидаги қарори билан қуйидаги ҳолларда барча ер участкасига ёки унинг бир қисмига эгалик қилиш ҳуқуқини ва ундан фойдаланиш ҳуқуқини тўхтатиб қўяди:»

7. 14-моддада:

биринчи қисмда «Халқ депутатлари Советларининг ўзларига бериб қўйилган ваколатларга мувофиқ чиқарган қарорига кўра» сўзлари «Халқ депутатлари Советлари ижроия қўмиталарининг ўзларига бериб қўйилган ваколатларга мувофиқ чиқарган қарорига кўра» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи қисмда «тегишли халқ депутатлари маҳалий Советларининг қарорлари» сўзлари «халқ депутатлари тегишли маҳаллий Советлари ижроия қўмиталарининг қарорлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

тўртинчи қисм қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Муайян вилоят учун кадастр баҳоси даражасига мувофиқ белгиланадиган алоҳида қимматли маҳсулдор ерларнинг, шунингдек алоҳида муҳофаза қилинадиган табиий ва тарихий-маданий объектлар эгаллаб турган ерларнинг қишлоқ хўжалигига таааллуқли бўлмаган эҳтиёжлар учун олиб қўйилишига алоҳида ҳолларда, фақат Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарорига мувофиқ йўл қўйилади. Бундай ерларнинг турлари ва рўйхати Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйилади»;

бешинчи қисмда «халқ депутатлари маҳаллий Советлари» сўзлари «халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия қўмиталари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

8. 15-модданинг иккинчи қисмида «тегишл суратда халқ депутатлари область Советлари, бошқа ерларда эса халқ депутатлари район ёки шаҳар Советлари узоғи билан бир йилга берадилар» сўзлари «тегишли суратда халқ депутатлари вилоят Советларнинг ижроия қўмиталари, бошқа ерларда эса халқ депутатлари район ёки шаҳар Советларининг ижроия қўмиталари узоғи билан бир йилга берадилар» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

9. 16-моддада:

биринчи қисмда «халқ депутатлари советлари ерни ижарага берган ҳолларда» сўзлари «халқ депутатлари Советларининг ижроия қўмиталари ерни ижарага берган ҳолларда» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3-банднинг тўртинчи қисми қуйидагича таҳрирда берилсин:

«қишлоқ хўжалик йўналишидаги илмий-тадқиқот муассасалари ва ўқув юртларининг тажриба далалари, мол ҳайдаб бориладиган йўллар, маданият, таълим, соғлиқни сақлаш, жисмоний тарбия ва спорт муассасалари, дам олиш ва соғломлаштириш иншоотлари, гидрометеорология станциялари ва постлари эгалигидаги ҳамда фойдаланишидаги ерлар — бу ташкилотларга ёрдамчи қишлоқ хўжалик ишлари олиб бориш учун бериб қўйилган ерлардан ташқари»;

10. 18-моддада:

3-бандининг биринчи қисмида «ер берган халқ депутатлари Советининг розилиги билан» сўзлари «Ер берган халқ депутатлари Совети ижроия қўмитасининг розилиги билан» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

саккизинчи қисмда «давлат ҳакамлиги идоралари» сўзлари «Ўзбекистон Республикасининг ҳакамлик судлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11. 19-модданинг биринчи қисмида «уларнинг хоҳишига кўра халқ депутатлари район ёки шаҳар Совети томонидан аввалги ери билан айнан бир хил бўлган ер участкаси ажратилгач» сўзлари «уларнинг хоҳишига кўра халқ депутатлари район ёки шаҳар Совети ижроия қўмитаси томонидан аввалги ери билан айнан бир хил бўлган ер участкаси ажратилгач» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

12. 21-модда қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин: «Ўзларига қарашли айрим аҳоли пунктлари шаҳар ҳудуди таркибига қўшиб юборилган жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликларида узлуксиз беш йилдан ортиқ ишлаган ва ҳамон ишлаб келаётган колхозчиларнинг, давлат хўжаликлари ишчи ва хизматчиларининг, шунингдек ўқитувчилар, шифокорлар ва бошқа мутахассисларнинг оилаларига умрбод мерос қилиб қолдириладиган эгалик қилиш ҳуқуқи билан уларнинг иш жойидан ёрдамчи қишлоқ хўжалигини юритиш учун шу хўжаликда белгилаб қўйилган миқдорда томорқа ери бериладн (бинолар ва ҳовлилар эгаллаган майдон ҳам шу жумлага киради)»

Модданинг иккинчи ва учинчи қисмлари тегишинча учинчи ва тўртинчи қисм деб ҳисоблансин.

13. 25-модданинг учинчи қисмида «улардаги сув ресурслари ва лимитларининг мавжудлигини эътиборга олиб халқ депутатлари область Советлари» сўзлари «улардаги сув ресурслари ва лимитларининг мавжудлигини эътиборга олиб халқ депутатлари вилоят советларининг ижроия қўмиталари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

14. 28-моддада:

биринчи қисмда «халқ депутатлари тегишли вилоят советларининг қарорига мувофиқ» сўзлари «халқ депутатлари тегишли вилоят советларининг ижроия қўмиталари қарорларига мувофиқ» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи қисмда «халқ депутатлари тегишли вилоят советларининг қарорларига биноан» сўзлари «халқ депутатлари тегишли вилоят советларининг ижроия қўмиталари қарорларига биноан» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

15. 30-моддада «халқ депутатлари тегишли область советларининг қарорларига биноан» сўзлари «халқ депутатлари тегишли вилоят советлари ижроия қўмиталарининг қарорига биноан» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

16. 34-моддада:

биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларда «халқ депутатлари шаҳар ва посёлка Советларининг қарорларига асосан», «халқ депутатлари шаҳар (посёлка) Советининг қарорига мувофиқ», «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка Советининг қарори асосида» сўзлари тегишли йўсинда «халқ депутатлари шаҳар ва посёлка советлари ижроия қўмиталарининг қарорларига асосан», «халқ депутатлари шаҳар (посёлка) совети ижроия қўмитасининг қарорига мувофиқ», «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка Совети ижроия қўмитасининг қарори асосида» деган сўзлар билан алмаштирилсин:

тўртинчи қисмда халқ депутатлари тегишли посёлка район, область ва Тошкент шаҳар советларининг қарорлари билан тасдиқланади» сўзлари «ҳалқ депутатлари тегишли посёлка, ноҳия, вилоят ва Тошкент шаҳар советлари ижроия қўмиталарининг қарорлари билан тасдиқланади» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

бешинчи қисмда «халқ депутатлари область, Тошкент шаҳар советларининг қарори асосида» сўзлари «халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар советлари ижроия қўмитасининг қарори асосида» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

17. 36-модданинг бешинчи қисмида «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советининг қарорига мувофиқ» сўзлари «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советининг ижроия қўмитаси қарорига мувофиқ» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

18. 37-модданинг иккинчи қисмида «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советлари билан келишилган ҳолда жойлаштирадилар» сўзлари «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советлари ижроия қўмиталари билан келишилган ҳолда жойлаштирадилар» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

19. 39-модданинг иккинчи қисмида «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советлари ана шу ишларни амалга ошириш учун қўшимча қарор қабул қилганидан кейин жойлаштирилади» сўзлари «халқ депутатлари шаҳар ёки посёлка советининг ижроия қўмитаси ана шу ишларни амалга ошириш учун қўшимча қарор қабул қилганидан кейин жойлаштирилади» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

20. 40-модда иккинчи қисмининг 1-банди қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1) қишлоқ аҳоли пунктларининг халқ депутатлари қишлоқ советлари ихтиёридаги ерларидан. Ана шу аҳоли пунктларининг чегаралари доирасида халқ депутатлари қишлоқ советларининг ижроия қўмиталари эгалик қилиш, фойдаланиш учун ва ижарага ер участкалари бериш тўғрисида қарорлар қабул қилади»;

21. 42-модданинг:

биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ва бошқа йўналишдаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга фойдаланишга ер бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланади»;

иккинчи қисмидаги «халқ депутатлари район ва шаҳар советларининг қарорига мувофиқ» деган сўзлар «халқ депутатлари район ва шаҳар советлари ижроия қўмиталарининг қарорига мувофиқ» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

22. 47-модданинг учинчи қисмида «Халқ депутатлари район советлари» сўзлари «Халқ депутатлари район советларининг ижроия қўмиталари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

23. 50-модданинг учинчи қисмида «давлат ҳакамлиги идоралари» сўзлари «Ўзбекистон Республикаси ҳакамлик судлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

24. 52-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Халқ депутатлари вилоят советлари ижроия қўмиталарининг қарорига мувофиқ бу маблағлардан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтришга қаратилган бошқа тадбирларни амалга ошириш йўлида ҳам фойдаланиш мумкин».

25. 55-модданинг иккинчи хатбошидаги «учун» сўзидан кейинги «иттифоқ» сўзи чиқариб ташлансин.

26. 57-моддада «СССР Министрлар Совети» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

27. 58-модданинг:

биринчи қисми «халқ депутатлари советларини» деган сўзлардан сўнг «ва уларнинг ижроия қўмиталарини» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

тўртинчи қисмидаги «мамлакат» деган сўз «республика» деган сўз билан алмаштирилсин;

бешинчи қисмда «СССР Министрлар Совети» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

28. 60-модданинг:

биринчи қисми «халқ депутатлари советларининг» деган сўзлардан сўнг «ва уларнинг ижроия қўмиталарининг» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

иккинчи қисмидаги «Ер тузиш халқ депутатлари советларининг қарорига» деган сўзлар «Ер тузиш халқ депутатлари советлари ижроия қўмиталарининг қарорига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

29. 61-модданинг учинчи ва тўртинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Хўжаликлараро ер тузиш ҳамда қишлоқ хўжалик корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига ер ажратиб бериш лойиҳалари халқ депутатлари тегишли вилоят советлари ижроия қўмиталари томонидан тасдиқланади.

Хўжалик ичидаги ер тузиш лойиҳалари халқ депутатлари район советларининг ижроия қўмиталари томонидан тасдиқланади».

30. 62-модданинг:

биринчи қисмидаги «халқ депутатлари советлари», «давлат ҳакамлиги идоралари» деган сўзлар тегишли йўсинда «халқ депутатлари советларининг ижроия қўмиталари», «Ўзбекистон Республикасининг ҳакамлик судлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи қисмидаги «давлат ҳакамлиги идоралари» сўзлари «Ўзбекистон Республикасининг ҳакамлик судлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

учинчи қисмидаги «халқ депутатлари тегишли қишлоқ (овул) ва посёлка советлари томонидан» деган сўзлар «халқ депутатлари тегишли қишлоқ ва посёлка советлари ижроия қўмиталари томонидан» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

тўртинчи, бешинчи ва олтинчи қисмларидаги «халқ депутатлари шаҳар советлари», «халқ депутатлари район Советлари», «халқ депутатлари область Советлари» деган сўзлар тегишли йўсинда «халқ депутатлари шаҳар Советларининг ижроия қўмиталари», «халқ депутатлари район Советларининг ижроия қўмиталари», «халқ депутатлари вилоят советларининг ижроия қўмиталари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

саккизинчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг» сўзлари «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

тўққизинчи қисмдаги иттифоқдош» сўзи «суверен» сўзи билан алмаштирилсин. «Башарти, коммиссия ўзаро бир қарорга келолмаса, мазкур масалалалар хусусидаги низолар ССР Иттифоқи қонунларида белгиланган тартибда кўриб чиқилиши лозим» деган гап чиқариб ташлансин.

31. 63-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Халқ депутатлари маҳаллий совети ижроия қўмитасининг ер хусусидаги низо юзасидан чиқарган қарорига томонларнинг бири норози бўлган тақдирда қарор устидан томонларнинг бири бошқа ширкат ёхуд жамоат корхонаси, муассасаси ва ташкилоти, қўшма корхоналар, бошқа ажнабий юридик ва жисмоний шахслар бўлганида судга, давлат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ўртасида ер хусусида низолар чиққанида эса Ўзбекистон Республикасининг ҳакамлик судларига ҳам шикоят қилиниши мумкин».

32. 64-модданинг:

бешинчи қисмидаги «халқ депутатлари тегишли қишлоқ (овул), посёлка, район ёки шаҳар советининг» деган сўзлар «халқ депутатлари тегишли қишлоқ, посёлка, район ёки шаҳар Совети ижроия қўмитасининг» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

олтинчи қисмидаги «халқ депутатлари советлари томонидан уларнинг ваколатларига мувофиқ олиб қўйилиши» деган сўзлар «халқ депутатлари советлари ижроия қўмиталари томонидан уларнинг ваколатларига мувофиқ олиб қўйилиши» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

олтинчи қисмидаги «халқ депутатлари советлари томонидан уларнинг ваколатларига мувофиқ олиб қўйилиши» деган сўзлар «халқ депутатлари советлари ижроия қўмиталари томонидан уларнинг ваколатларига мувофиқ олиб қўйилиши» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

33. 65-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Башарти, Ўзбекистон Республиксининг бошқа суверен давлатлар билан шартномаларида «Ер тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунида кўзда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро шартноманинг қоидалари қўлланилади».

34. 1, 2, 3, 9 — 18, 20 — 25, 28, 30—34, 40—48, 50 — 56, 60 — 62 ва 64-моддалардаги «Қорақалпоғистон АССР Олий Совети» «Қорақалпоғистон АССР Министирлар Совети», «ва Қорақалпоғистон АССР», «Қорақалпоғистон Олий Советининг қарорлари» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

1, 7, 9, 10, 12, 18, 24, 25, 41 — 48, 50, 54 —56 ва 60-моддалардаги «ССР Иттифоқи» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил 20 ноябрь.

● КОСОНСОЙ районидаги боғдорчилик-узумчиликка ихтисослашган «Шарқ юлдузи» давлат хўжалигида чорвачилик ҳам даромадли соҳага айланди. Чорвачилик фермаси янги техника воситалари билан таъминланганлиги, озуқа цехи ишга туширилганлиги, моллар қувурлар орқали оқадиган сув билан суғорилаётганлиги меҳнат унумдорлигини бир неча бор оширди. Натижада чорвачилик маҳсулоти етиштириш, давлатга топшириш 1991 йил режалари барча турлар бўйича ошириб бажарилди ва 30 минг сўм атрофида даромад олинди.

СУРАТДА: ўтган йили давлатга 22 тонна гўшт топширишга муваффақ бўлган Олчимат ва Фазилат Рисқуловалар.

А. КОВТУН олган сурат. (ЎзТАГ).

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ИСЛОҲГА МУҲТОЖ

Собиқ Иттифоқ инқирозга юз тутиб, Ўзбекистон Республикаси мустақил давлат сифатида шаклланмоқда. Жумладан, халқ таълими тизимлари ҳам бутунлай қайта қурилиши керак. Энди Москвадан йўл-йўриқ, кўрсатма олинмайди. Дарсликлардан тортиб бутун ўқув-методика тартиб-қоидалари янгидан яратилади. Чунки ҳар қайси давлат ўзининг миллий халқ таълими тизимига эга бўлмоғи лозим. Бу давлатнинг мустаҳкамлиги, барқарорлиги ва истиқболини белгиловчи омилдир. Ҳатто Япониядек ривожланган давлат ҳам бир вақтлар халқ таълимининг АҚШча тизимини асос қилиб олиб, унга миллий хусусиятларни киритиб мукаммаллаштирган. Чунончи, мактабларда биринчи синфлардан бошлаб, ҳатто уй-рўзғор дарслари ҳам ўқитилади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Жумҳурият ўқув-методика маркази дарсликлар, ўқув-методика адабиётларини яратиш ва нашр этишни такомиллаштириш, бу соҳадаги муаммоларни ҳал этиш йўллари мавзусида ўтказган анжуманида шу муҳим масалалар қизғин муҳокама этилди. Анжуманда жумҳурият халқ таълими вазири Ж. Ғ. Йўлдошев Ўзбекистон Республикаси мустақил бўлганлиги муносабати билан таълим мазмуни ва ўқув жараёнларидаги муаммоларни ҳал этиш йўллари ҳусусида маъруза қилди.

— Ҳозир умумтаълим мактобларида ўқитиладиган фанлар 25 тага етди, — деди маърузачи. — Ўқувчи қайси дарсни қандай ўзлаштиргани уёқда турсин, қайси фандан сабоқ олганлигини ҳам айтиб беролмайди.

Ҳақиқатан ҳам фанлараро боғланишларни ҳисобга олган ҳолда ҳозир ўтилаётган фанларни анча камайтириш, болаларни иқтидорига қараб табақалаштириб ўқитиш таълим тизимини такомиллаштиришнинг бош йўналишларидан биридир. Шунингдек, Жумҳурият ўқув-методика маркази ишини ҳам бутунлай қайта кўриб чиқиб, тубдан ислоҳ қилиш пайти келди.

Мактаб болалари ҳозирги мавжуд дарсликларни ўқиб, ўзлаштириш эмас, балки уни кўтариб юришга қийналадилар. У шу даражада катта, қалин, қўпол. Энди яратиладиган дарсликлар кераксиз тушунчалардан ҳоли, ихчам, лўнда, болалар тилига мос услубда ёзилиши лозим.

Ж. Ғ. Йўлдошев мактаб ва дин масаласида ҳам тўхталди. Диннинг хурофотдан холи талаб-қоидалари инсоннинг маънавий баркамол шаклланиши учун хизмат қилади. Миллий анъаналар, тарбиявий аҳамиятга молик урф-одатлар, маросимлар дарсларга сингдирилса фойдадан ҳоли бўлмайди.

Педагог кадрларни тайёрлаш, умуман педагогика институтлари ишини такомиллаштириш масалалари ҳам моҳияти жиҳатидан жуда муҳимдир. Чунки дарсликлар, дастурлар, ўқув-методика йўриқлари қанчалик аъло даражада бўлмасин, ўқитувчилар иқтидорли эмас эканлар, ҳаммаси беҳуда.

А. ЙЎЛДОШЕВ.

ТАЛАБАЛАРГА ЁРДАМ

Сирдарё вилояти халқ депутатлари Комсомол район совети ижроия комитети Жумҳурият Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган ноҳия талабаларига моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Мазкур қарорга мувофиқ, бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан ва нарх-навонинг кескин ошиб кетганлиги сабабли ноҳияда яшаб жумҳурият олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган талабаларни ижтимоий ҳимоялаш мақсадида уларга хўжаликлар ҳисобидан 1992 йилда йўл харажатларини қоплаш учун муайян миқдорда маблағ ажратилади.

Хўжалик раҳбарларига айни кунларда ҳар бир талабага ойда бир маротаба ўқув юртига бориб келиш йўл харажатларини қоплаш учун маблағ ажратиш ва олти ойлик йўл харажатларини бир йўла тўлаш топширилди.

М. МАМАТХОНОВА.

Муштарий таклиф қилади

КЎЧАЛАРДА ЯНГРАСА ОВОЗ

Мени 6 — 7 йил тарбиялаган болалар уйи Бувайда районида, аниқроғи, таниқли пиллакаш, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Олияхон Султонова яшайдиган қишлоқда жойлашган эди. Биз болакайлар эса ўксиниб, нега уйимиз Қўқон шаҳрида эмас, деб тақдиримиздан қаттиқ нолиб юрардик. Нега десангиз, Қўқон шаҳридаги чойхоналар, бозорлар ва гавжум кўчалар радиолаштирилган эди-да. Дов-дарахтларнинг шохлари орасида яширинган радиокарнайлардан баланд товушдаги ўзбекча эшиттиришлар эрталабдан кечгача қадар тинмасди. Чойхонада ўтирибсизми, бозорда юрибсизми ё кўчада кетаяпсизми, барибир ширинсухан, дилрабо радио товуши сизга ҳамроҳ, у биринчи бўлиб сизни қарши олади, кучи етган масофагача сизни кузатиб қўяди. Биз тарбияланувчилар радиодан тараладиган ана шундай куй-қўшиқлар мафтуни эдик. Концерт эшитиш иштиёқимиз азбаройи зўрлигидан Қўқон шаҳрига қочиб бориб, у ердаги болалар уйларидан бирида ўзимизга қўним топишга беҳуда уринардик. Хушёр милиционер амакилар бизни тезда пайқаб, осонгина қўлга тушириб, келган жойимизга қайтариб юборардилар. Биз тарбия олаётган болалар уйида у вақтлар антиқа зийнат ҳисобланмиш патефон ҳам топилмас эди.

Бахтсиз кечмишимнинг бу кичик лавҳасини эслашимнинг боиси шуки, 1990 йил ёзида Навоий кўчасидан кетиб бораркансан, жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлиги биноси қаршисига етганимда дов-дарахтлар орасида ўрнатилган радиокарнайдан ўзбекча эшиттириш тарала бошлади. Мен бундан 45 йил бурунги беғубор ўспиринлик йилларимга дуч келгандек бўлдим: радиокарнайдан соф ўзбек тилидаги эшиттириш атрофга зиёдек тараларди. «Зап иш қилишибди-да, — ўйладим ўзимча. — Ҳойнаҳой, бу тил тўғрисидаги қонун шарофати бўлса керак. Қанийди ўзбек радиосининг товуши бепоён Ўзбекистонимизнинг ҳар бурчагидан таралиб турса. Негаки, асосий вақтимиз иш жойида, қолгани кўча-хиёбон ва савдо дўконларида кечади, уйга эса асосан ухлагани борамиз. Оқибатда қанчадан-қанча қизиқарли радиоэшиттиришлардан бебаҳра қолаяпмиз. Хайрият, давримизнинг руҳи, кайфияти ва тақозосини илғай бошладик. Сал дадиллашиб, ҳақ-ҳуқуқимизни таниб-талашишни ўрганаяпмиз. Унутилиб юборилган урф-одатларимиз қайта тикланмоқда... «Мен кўчаларимиз яна ўзбекона қиёфа, либос касб эта бошлаганининг гувоҳи бўлиб, ёқимли ҳислардан енгил тортиб, хушҳол ишхонамга кириб бордим...

Афсуски, шодлигим узоққа чўзилмади. Радионинг овозини келгуси сафар эшитмадим. Индинига ҳам, ундан кейин ҳам радионинг товуши чиқмади. Афтидан, уни батамом ўчиришган бўлса керак.

Нега шундай қилишди экан? Кўчаданми, хиёбонданми ўтиб бораётганингда, ё бекатда автобус кутаётганинингда ёки дўконда навбатда тизилганингда тепангда радио янграб турса, бунинг нимаси ёмон? Радиони ким ўчирди экан? Бу саволга ўзимча мантиқ-мулоҳазаларга таянган ҳолда жавоб излайман: ўзбекча овоз, куй-қўшиқдан қон босими кўтарилиб кетадиган дўстларимиз: «Радио шовқини асабимизга тегиб, ишлашимизга халақит бераяпти. Усиз ҳам кўчалар транспортга тирбанд, сершовқин. Устига устак, яна радио, ким ўйлаб топди экан бу қилиқни» деб шикоят қилишган. Улуғ бобомиз номи билан аталадиган кўчани радиолаштириш ташаббуси шу тариқа сўнган. Ўзбекча радиоэшиттириш ташаббускорлари ўзлари бошлаган хайрли ишнинг зарурлигини ё исботлай олишмаган, ё ўзларини ноҳақ танқиддан олиб қочишган?

Яхши эсимда: 1960 йил баҳори эди. Бир гуруҳ ўзбекистонлик аскарлар ҳарбий хизматдан қайтаётгандик. Москва — Тошкент поездига чиққанимизда вагонларнинг бўлмаларига ўрнатилган радиолардан ўзбекча куй баралла янграб турганидан қувониб ўйинга тушиб кетган эдик. Бизлар билан бирга қайтаётган русий забон аскарлар ҳам севинчимизга шерик бўлишганди.

Тошкент шаҳридаги ташкилот ва корхоналар, жумладан мен комсомол йўлланмаси билан ишга борган 12-уйсозлик комбинати ҳудуди ҳам радиолаштирилган эди. Чойхоналар, бозорлар, истироҳат боғларида ҳам радиокарнайлар ўзбекча оҳанг ва куй-қўшиқларни тепангиздан нисор қилиб тургучи эди.

Кейинроқ аҳвол ўзгара бошлади. Мен Қуйлиқдаги 2-темирбетон заводида ишлаб юрган дамларим эди. Бош корпусда арматура каркасларини боғлардик. Завод ҳудудида ўрнатилган радиокарнай замонининг коммунизм фойдасига ишлаётгани тўғрисида ўзбекча эшиттириш берарди. Жимгина радио тинглаб ишлаётган рус аёлларидан бири кутилмаганда гап қотди.

— Эшитаяпсизларми, диктор ўзбек аёлининг товушини, бирам майин, хушоҳангки, тушунмасанг ҳам эшитиш ёқимли.

Бошқа рус аёллари ҳам унинг сўзини маъқуллашди: «Да, прелесть!».

Бироқ завод маъмурияти эртами ё индин радиокарнайни олиб ташлаш пайига тушиб қолганди. Мени қўллаб, радиони ҳимоя қиладиган кишилар топилганидан хурсанд бўлиб дедим:

— Радио халақит бераётган эмиш, уни олиб ташлашмоқчи, ёрдам беринглар, радиони сақлаб қолайлик...

— Шахсан бизларга радио халақит бераётгани йўқ, аксинча тил ўргатаяпти. Ўзбекистон бўлгач, радио ўзбекча гапириши керак, агар бизлардан фикр сўрашса, албатта радиони қолдиришларини сўрайман,—деб жавоб қилишди улар.

Аммо радиокарнайни завод маъмурияти бизларсиз маҳв этди: кўп ўтмай, унинг ёқимли, жарангдор товушини трактору кранларнинг ёқимсиз сурони босиб кетди. Бу ҳам етмагандек барча цеху идора бўлимларига русча гапирадиган репродуктор ўрнатиб чиқишди. Улар ҳозир ҳам фақат русча эшиттириш олиб бормоқдалар.

Заводда биз туркий забонлилар — ўзбек, қозоқ, татар ишчилари талайгина бўлишимизга қарамасдан корхона ҳудудида ўзбекона нафосат таратиб, беҳад хушкайфият бахш этиб келаётган радиокарнайнинг йўқ қилинишига қарши чиқишга ботина олмадик. Бу ҳолни қандай изоҳлаш мумкин? Қўрқоқликми, ё лоқайдликми? Балким мунофиқликдир. Дарвоқе, темирбетон заводида кечган ўша ишчи ва талабалик йилларимни эсласам, ҳозир ҳам хижолатдан ер ёрилиб, ерга киргудек пешонамдан совуқ тер чиқиб кетади.

Сирасини айтганда, айб фақат бизларда эмасди. Ўша йилларда қарор топган ижтимоий муҳит жасурлик, миллатпарварлик, элпарварликдан ёшларни маҳрум қилиб, маънавий қашшоқлик сари бурганди. Жумҳуриятимиз раҳбарлари миллат ва миллий қадриятлардан юз ўгириб, хушомад ва дабдабабозлик йўлига ўтиб олган эдилар. Ўша йилларда «Физкультурник Узбекистана» газетаси «Зачем нам изучать узбекский язык» сарлавҳали таҳқирловчи мақола босиб чиқарганди. Унга ҳеч ким акс садо бермади. Порахўрлик, малайлик, мунофиқлик гуллаган сари гуллар эди. Ўзбек халқининг меҳмондўстлиги, меҳнаткашлиги суиистеъмол қилинарди. Ўзбек диёри бутун дунёни кийинтириб, бутун иттифоқни боқа олиши мумкинлиги ҳақида жар солиб керилишлар қулоқларни қоматга келтирар эди. Маҳаллий матбуот саҳифаларида нуқул «Марҳабо, азизлар, уйимизнинг тўри сизларники, дилимизнинг қўри сизларники» деб четдан меҳмон чорлаб ялтоқланишлар авжида эди. Миллатлар, элатлар жадал яқинлашаяпти, эрта-индин улар аралашиб — қураллашиб кетади, ягона миллат, ягона тил ва урф-одатлар вужудга келади, қабилидаги ақидаларни зўр бериб онгимизга сингдиришардилар. Биз ана шу муҳитда ўқиб, ишлаб вояга етдик...

Қозоқларда нақл бор: мезбон уқувсиз бўлса, уйингни меҳмон бошқаради... Биз ўзбеклар норасо бўлмасакда, «Бизларни идора қилинглар, йўлга солинглар», — дея қўл қовуштириб турaвердик. Охир-оқибатда уйимиз тўрини чақирилмаган меҳмонлар эгаллаб олишди, биз пойгакда ётиб-турадиган хизматкорга айландик.

Ўзлигини унутган халқ тилининг қисмати ҳам аянчли бўлар экан. Ўзбек тили ўз манзилида мусофирдек эътибордан четда қолди, камситилди, хўрликларни бошидан кечирди. Кўп минг йиллик тарихимизда бу энг уятли, қора саҳифалардан бири бўлиб қолса керак.

Бугун жумҳуриятимиз қайта қуриш берган имкониятлардан изчил фойдаланишга интилмоқда, турғунлик йиллари етказган иқтисодий-маънавий талофатлар ўрнини тўлғазиш тадбирлари белгиланмоқди. Ўзбек тили давлат мақомини олганлиги бой берилган мавқени тиклаш сари қўйилган йирик қадам бўлди. Лекин журъатсизлик, лоқайдлик, андишалик дарди ҳануз бизларни тарк этмаяпти. Ҳаттоки кўчаларимизга ўзбекча радиокарнай ўрнатиш учун ҳам бировларнинг қош-қовоғига қараймиз. Биз билан ёнма-ён ишлаб, яшаб тилимизни ўрганишни ўзларига эп кўрмаган кишиларга таъзим бажо келтириб, бутун бошли маҳкамаларни уларга топшириб ёрлиқ кутаяпмиз. Бизлар кўрсатган илтифотга байналмилалчи дўстларимиз инсоф ва диёнат билан жавоб қилишмаяпти.

Тил — миллатнинг қиёфаси, руҳий олами, маънавий бойлиги. Бу мулкка ҳурматсизлик уни яратган халқни таҳқирлашдир.

Беписанд кишининг иззат-икромга умид боғлаши гўлликдан бошқа нарса эмас. Эртами, кечми у ўз хулқига яраша баҳо олади.

Баҳром ҚАҲҲОРОВ.

Қатағон йиллари тарихидан

ОЙИ, ГАДОЙ КЕЛДИ

Азиз Ҳакимович Ҳамидов Челябинскдан 1943 йил августининг ўрталарида Марказий Комитет топшириғига кўра Тошкентга келди. Бу пайт қўшинларимиз душманни изига қарата қувмоқда эдилар.

У ўзини анча олдирган. Ахир, у ёқда 3 — 4 минг одам тақдири унинг қўлида эди-да. Уларни соғ-омон сақлаш ғами ҳар қандай одамни ҳам толиқтирмай қўймасди.

Бу ёқда ота-она не хаёлларга бормади, дейсиз... Ота билан она учун фарзанд ҳамиша бола-да...

Абдуҳаким ака билан Қорияхон ая соғ-саломат кулимсираб кириб келган Азизни бағриларидан чиқармай, эсон-омон келдингизми, болам, деганларича юзларини севинч ёшлари билан ювардилар. Бутун оила бут бўлиб, дастурхон атрофига тўпланишганда Азиз Ҳакимович ўз сафари ҳақида батафсил ҳикоя қилиб берди. Тун ярмидан оққан эди. Энди дам олиш учун жойлардан кўзғолаётганларида Абдуҳаким ака деди:

— Ёдингиздами, ўғлим, бизни қийноққа олган йили «халқ душмани» деб қамалиб кетган Шоғафур амакингиз оқланиб қайтиб келдилар.

— Ҳа, ёдимда бўлмай-чи. У кишини «халқ душмани» эканини тасдиқлайсан, — деб сизни қистовга олганлари кечагидек ёдимда, дада. Хўб яхши иш бўлибди-да. Ҳақ қарор топибди. Бечоранинг учта қизи билан хотини чирқиллаб қолиб кетганди-я.

— Ҳа, ўғлим, шундай. Ҳақиқат эгилади-ю синмайди. Ўғлим, йўлда ҳориб келгансиз, яхши дам олинг, эртага Марказий Комитетга бормасангиз керак, дам олиш куни. Аянгиз, мен сиз билан биргаликда Шоғафур амакингизникига ўтиб бир ҳол аҳвол сўраб келармиз.

— Албатта, борамиз, дада. Майли, сиз ҳам яхши дам олинг. Азиз Ҳакимович жойига ётди-ю кўзи илинмади. Унинг хаёли Шоғафур амакида эди. Партияга тикландимикан? Бирор ишга жойлашдимикин? 1917 йилдан партия аъзоси, саводсиз киши эди. Наманганнинг Чустида ревком, сўнг Наманган уездининг партия ташкилотига раҳбарлик қилган. Андижонда эса округкомнинг биринчи котиби ва ижроком раислигида ишлаган эди. 1937 йил «халқ душмани» деган туҳмат билан қамалиб, 1943 йил қадрдон оиласи бағрига қайтган. Хат-саводи бўлгандаям у ёқ-бу ёққа шикоят ёзиб ўзини ҳимоя қила олармиди...

Чошгоҳда ҳозирги «Комсомол 30 йиллиги» кинотеатри рўпарасида жойлашган Совет кўчасидаги Шоғафур Шомансуровнинг хонадонига Азиз Ҳакимович Ҳамидов, ойиси ва дадаси бирга боришди. Шоғафур ака деярли кунора Абдуҳаким ака билан Қорияхон аянинг келиб хабар олиб туриш одатига кўникиб қолган эди. Уларнинг дарвозадан киришларини кўрибоқ хириллдоқ овози билан:

— Кираверинглар, — деганча уйдагиларни хабардор қилмоқчи бўлиб айвондан ичкари уй эшигини очиб, Фахруш аяга имо-ишора қилди-ю дарров меҳмонларга пешвоз чиқди:

— Э-ҳе, Азизхон келибдилар-у. Ойиси, кўрпачани қалинроқ ташланг. Қаранг-а, Азизжонни кўрмаган эканман-да.

— Ассалому алайкум, амаки...

— Ваалайкум ассалом. Соғомонмисизлар, Азизжон келиб бағриларингиз тўлиб юрибсизларми? Нега бизга хабар қилмадиларингиз? — деганча аввал Абдуҳаким ака билан қўл олиб, Қорияхон ая билан оғзаки сўрашгач, Азиз Ҳакимовични бағрига босди. Одатга кўра олдин ўнг кифтита, сўнг чап кифтига босиб узоқ сўрашди ва уларни ичкарига бошлади...

Дастурхон атрофида суҳбат қизғин давом этарди. Азиз Ҳакимович ўзининг кўрган-кечирганларини гапиришдан кўра Шоғафур аканинг аччиқ саргузаштларини эшитишни жуда-жуда истарди. У киши нуқул:

— Ҳа, болам, у кунлар ўтиб кетди, «ўтгани рост бўлсин»дан нарига ўтмасди. Хуллас, Азиз Ҳакимович у кишини қўярда қўймай, кўнгилларига қаттиқ ботмайдиган саволлар билан секин гапга солди. Шоғафур ака босиқ хириллдоқ овозда гап бошларкан, бошини қуйи солганча чуқур хўрсиниб қўйди.

— Мени ҳибсга олганларида сиз — ота-бола Минводада эдинглар. Аввалига дадангизни «халқ душмани» деб тасдиқлаб имзо қўясиз, дедилар. Мен рози бўлмадим. Ҳатто ўзимни ҳам «халқ душмани» деган иқрорнома қоғозига имзо чекмадим. Барибир олти йил азоб чекдим, — деб чуқур уҳ тортганда кўзларида ёш милтилларди. Бўғзига тиқилган нарсани бироз босгунча хиёл жим қолди. Эшитдим, дадангизни ҳам анча қийнашибди, ўзлари айтиб бердилар. Шу касали жонига оро кирган кўринади. Бўлмаса, билмадим, менинг бошимга тушган туҳмат тоши дўстимни ҳам қулатарди, — деди-да, яна ҳикоясини бошлади.

Сибирнинг қаҳратон қишида 40 — 50 даража совуқда ўрмонда дарахт кесамиз. Ётадиган жойимиздан бўронда адашиб қолиб кетмасин деб, сим тортилган йўлакдан ишга мол ҳайдагандай олиб боришади. Овқат масаласини айтмаёқ қўя қолай. Берган бир чўмич ёвғондан тошбақанинг тирноқли оёқлари-ю, бош суяклари чиқади. Жон сақлаш учун емай иложимиз йўқ... Бир неча бегуноҳ бечоралар дарахт тагида қолиб нобуд бўлишди, бир қанчаси ногирон. У ердаги азоблар дўст-ку дўст, душманнинг ҳам бошига тушмасин.

Кийимлар жулдур бўлиб кетса ҳам янгисини беришмасди. Фронтга иссиқ кийим йўғу сенларга йўл бўлсин, дейишарди. Бунинг ҳам йўлини топдим, яхшиямки оғзимда 22 та тилло тишим бор эди. Керак бўлганда шулардан бирини суғириб иссиқ кийимга ёки пойафзалга алмаштирардим. Оғзимда тишларим тамом бўлди, оқланиш қоғози ҳам етиб келди. Итга раҳм қилса қиларди-ку, лекин одамни аяшмасди у ердагилар. Бизнинг ҳаммамизни «халқ душмани» деб, шунчалар ёмон кўришардики, буни сўз билан ифодалаш қийин. Уйга қайтиб келиш, учала қизалоғимни, оиламни, ёру-дўстларимни кўришдан бутунлай умидимни узгандим. Бироқ шундай бўлса-да, саводли кишиларга айтиб туриб юқорига ёзишни канда қилмадим. Лекин тезда натижа бўлавермади. Чиқмаган жондан умид, деганларидек; ёзавердим. Бахтимни қарангки, ўша йил май ойининг охирлари эди, ишга кетаётганимизда мени бошлиққа чақириб қолишди ва сен озодсан, уйингга жавоб бўлди, мана оқланибсан, деб қоғозларни кўрсатишди. Қулоқларимга ишонмайман, тушимми ё ўнгимми, дейман. Ўнгим экан, йўлга чиқдим. Бир амаллаб ўн беш кун деганда Тошкентга, жигар-гўшаларим ёнига етиб келдим. Уларга лоақал биттагина бўлсаям совға олиб келолмадим. Фақат, фақат, — деди-ю овозидан хириллдоқ баттар кучайиб, жимиб қоларкан, кўзларида ёш қалқди. Бироз ўзига келгач, бошини кўтариб: — Фақат биттагина омонат жонимни совға қилиб олиб келдим, холос, — сўзида давом этди у. Устимда илма тешик, увада фуфайка-ю бошимда ундан ҳам беш баттар қулоқчин, оёғимда ботинка, елкамда йиртиқ халта-тўрва. Қўни-қўшнига кўз-кўз қилиб халтага бўш консерва қутиларини жойлаб олганман. Темир йўл вокзалидан жон ҳолатда уйимни топиб етиб келдим. Бир неча кун туз тотганим йўқ, танамда мадор қолмаган. Афтангоримни кўрган ҳар қандай кимса бир сесканиб қўяди. Оғзимда тиш йўқ, қизил иякман, соч-соқолим банги қиёфасида ўсиб кетган. Тиш бўлмагач, икки лаб ҳам қийшайиб оғиз ичкарисига тортиб кетаркан. Гапиришга мажолим йўқ. Мана шу айвондан чиқиб, даҳлиз эшигини секин тақиллатдим. Ичкаридан Фаридахон қизим келиб эшикни очди. Кўзларим нурсиз, унга тикиламан, бўйи етиб каттакон қиз бўлиб қолибди. Ҳозир ҳаммалари, чопиб келиб менга ёпишсалар керак, деб ўйлайман. Уф-ф, минг афсуски, ундай бўлмади. Мени яна баттар эзадиган бир сўз қулоғимни том битирди.

— Ойи, гадой, гадой, — деди ўз қизим мени танимай. Қизим, менман, дадангман, демоқчи бўламан-у, бўғзимга тиқилган ёнғоқдек чўғ-олов димоғимни куйдирарди, гапиролмайман. Ўша чўғ тафти ичга тортиб кетган кўзларимдан ёш қайнаб чиқаради. Кўз ёшларим энди юзимни ҳам куйдира бошлади гўё. Ичкаридан ўз умр йўлдошимнинг овози қулоғимга чалинди:

— Бир бурда нон бериб юбор. Бўла қол, қизим, — деди. Эшик тезда (Фарида Шоғафуровна Шомансурова. Ҳозир ҳаётлар. «Тоштекистилкомбинат»да ишлаб, пенсияга чиққанлар) яна очилиб, Фаридахон қизим менга бир бурда нон узатди.

— Манг, олинг. Мен беихтиёр қизимга қўлларимни чўздим. У эса титраётган панжаларимга нонни тутқазди-ю ортга буриларкан:

— Қанақа гадой ўзи, раҳмат дейишни ҳам билмайдиган, — деди-ю эшикни тарс ёпиб уйга кириб кетди.

Шу дақиқагача олов бўлиб ёнаётган вужудим бирданига музлай бошлади, томоғимга тиқилган олов энди ёнғоқдек яхга айланган эди. Қўлимда ўз қизим хайр-эҳсон этган бурда нон, гавдам эшикка интилганча қўлларим чўзилган жойида ҳайкал бўлиб қотиб қолган эдим. Шу турганча қанча дақиқа ўтди билмадим. На тилимга бир сўз, на ичимдан бир овоз, на кўзимга ёш келди. Мен донг қотиб қолгандим. Бироз ўзимга келганимдан сўнг муаллақ қолган қўлларим билан олдинга ҳаракат қилиб, бир-икки қадам юрдим шекилли, яна эшикни тақиллатдим. Энди эшик очилиб, ўз рафиқам ғира-шира кўз ўнгимда пайдо бўлди. Эшикдан шахд билан чиқди-ю:

— Фаридахон, эй, бояги гадой ҳалиҳам турибдими? — деб сўради.—Нима бало! Боринг, кетинг, деб, айвондан пастга қизим икковлашиб итариб юборишди. Мен эса дармонсиз ҳолатда елкамдаги йиртиқ халтам билан юз тубан ерга йиқилдим. Консерва қутиларининг ёқимсиз шақир-шуқур овозига жўр бўлиб, йиғи аралаш хириллдоқ овоз билан бўзлай бошладим. Улар излaрига қайтишаётганда тилга кириб, бўғиқ ва хириллдоқ товушда:

— Эй, хо-хо-о-тин ме-менман, менман, — дея олдим-да, ҳўнграб йиғлаб юбордим. Улар овозимдан танишди. Югуриб келган хотиним қўлтиғимдан оларкан:

— Қизим югур, вой, ўлмасам, нима қилиб қўйдик, даданг-ку, даданг-ку, дадангиз келибди, вой ўлмасам, тезроқ чақир сингилларингни, уйга олиб кирайлик, биров кўрмасин, тез-тез, — деганча паст овозда пиқ-пиқ йиғларди. Қизларим ҳам хўрсиниб-хўрсиниб йиғлаб мени бир амаллаб уйга олиб кириб кетишди.

Барака топкурлар, ўн кун бировга билдирмай ювиб-тараб, сал рангим киргандан кейин сизларникига хабар қилишди... Минг раҳмат, дўстимга, шундан буён ота-онангиз биздан хабардор бўлиб турибдилар. Бахтимга сизлар бор экансизлар, раҳмат, деганча ўз миннатдорчилигини изҳор қиларди...

Афсуски, Шоғафур ака орадан кўп ўтмай оламдан кўз юмди. Чунки олти йиллик изтиробга тўла аччиқ ҳаёт у кишининг соғлиғини ичдан кемирган экан.

Норқул БЕКМИРЗАЕВ,
Тошкент Давлат дорилфунуни доценти.

АҚШ МАБЛАҒИ ЭВАЗИГА

ВАЗИРЛИКЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ЭЪТИБОРИГА

АҚШ Конгресси собиқ совет республикаларидан талаба ва мутахассисларни Америка университет, коллежларида, бизнес ва ҳуқуқ мактабларида ўқиш ва малака оширишларига ёрдам тариқасида 7 миллион доллар ажратди.

Бу ёрдам экономика, ҳуқуқ, маъмурий бошқарув ва менежмент соҳаларида магистр ёки докторлик программаси бўйича ўқимоқчи бўлиб, конкурсдан ўтганларнинг барча харажатларини қоплашга сарфланади (тахминан 200 киши 2 йилга). Молия, режалаштириш, маркетинг, халқаро муносабатлар, сиёсатшунослик соҳалари бўйича ҳам конкурсда қатнашиш мумкин.

Конкурс шу йил февралда бошланади, ўқиш эса сентябрдан. Унда инглиз тилини яхши билувчи ва юқорида номлари келтирилган соҳаларга яқин олий маълумоти ёки тажрибаси бўлган истаган киши қатнашиши мумкин (юқори курс талабалари ҳам). Танлов стандарт тестлар, баъзилар учун америкалик махсус ташкилотлар томонидан ўтказилади.

Тестлар, АҚШнинг 3,5 минг олийгоҳлари ҳақидаги маълумотлар ва кириш учун ҳужжатлар намуналари ассоциациямизнинг Ноосфера институтида жамланган. Улар билан ҳар душанба, чоршанба ва жума кунлари соат 14 дан 18 гача (Луначарский кўчаси, 71) танишиш мумкин. Тошкентда февраль ойида америкалик мутахассислар томонидан консультациялар ўтказиш мўлжалланган.

Ассоциациямиз даромадларидан фойда кўзламайдиган ташкилот бўлиб, барча маблағларини ёшларни қўллаш ишларига сарфлайди ва асосан спонсорлар ёрдамида иш олиб боради. Консультацияларни ташкил этиш учун спонсорларни таклиф этамиз — бу ёрдам талабаларимиз учун катта мадад бўлади.

Танловларда ўз талабгорларининг яхши қатнашишларини таъминламоқчи бўлган ташкилотлар қуйидаги маълумотларни 31 январгача бизга етказишларини илтимос қиламиз (1 февралда АҚШ вакилига факс орқали етказишимиз шарт):

— Кўрсатилган мутахассислик бўйича кафедра ёки бўлинмалари бор олийгоҳ ёки илмгоҳлар рўйхати, улардаги чет элга талаба юбориш, аспирантлар билан ишлаш бўйича масъул ходимларнинг телефон ва исмлари;

— танловда қатнашиш ёки консультацияларга ёзилиб, йил давомида шуғулланмоқчи бўлган талабгорлар рўйхати (мутахассисликлари ва боғланиш мумкин бўлган телефонлари кўрсатилиши шарт);

— консультациялар учун ташкилот талабгорлардан неча киши учун ҳақ тўлай олиши ҳақида маълумот (1 кишига 250 сўм).

Ушбу маълумотларни етказган ташкилотлар вакилларини 31 январь соат 14.00 да ишчи гуруҳимиз ишида қатнашишга таклиф этамиз. Боғланиш учун телефон: 61-47-74.

Зоҳид ЗОКИР (ИСРОИЛОВ),
Ўзбекистон ёш олимлари ва мутахассислари ассоциацияси президенти, Ноосфера институти директори.

ЯНГИ ЎҒИТ ЯРАТИЛДИ

ОЛМАЛИҚ кимё заводи мутахассислари Тошкент кимё илмгоҳи олимлари билан ҳамкорликда республикамиз қишлоқ хўжалиги учун жуда зарур азот — фосфорли янги ўғит яратдилар. Пойтахт вилоятидаги хўжаликлардан бирида синовдан ўтказилаётган бу ер малҳами «Уфакс» деб номланди.

«Уфакс»ни ишлаб чиқариш учун ортиқча сарф-харажат талаб этилмайди. Унинг таркибида тупроқ тузилишини яхшилайдиган гипс моддаси кўпроқ бўлиши соҳибкор ва сабзавотларга жуда маъқул тушмоқда. Чунки бошқа ўғитлар сингари суғориш пайтида унинг асосий қисми оқава билан чиқиб кетмайди. Қолаверса, янги ўғитнинг нархи ҳам нисбатан арзон.

(ЎзТАГ).

Жумъа ўгитлар

ПАЙҒАМБАРЛИКНИНГ ҚИСҚАЧА ТАРИХИ

Энди сизга инсоният тарихида пайғамбарларнинг охири ва энг улуғи Муҳаммад алайҳиссаломгача бўлган пайғамбарларнинг юборилиш силсиласи қандай бошланганн ва қандай тараққий қилганини баён этмоқчимиз.

Маълумки, Оллоҳ таоло дастлаб битта жонни, кейин ундан жуфтини яратган. Бугунги кунда ернинг турли тарафларида турли хил миллат ва халқларга бўлиниб, яшаётганларнинг барчаси мана шу икки жондан тарқаган. Бошқа халқларнинг диний ва тарихий ривоятлари инсоният жинсининг силсиласи дастлаб битта жондан бошланганига гувоҳдирлар. Илмий тадқиқот ишлари ҳам дастлаб ернинг турли чеккаларида турли хил шахслар бўлиб, улардан ҳозирги кундаги ер юзига ёйилган турли хил миллат ва халқлар тарқалганлигини тасдиқлагани йўқ. Аксинча, шу соҳадаги нисбатан кўпчилик олимлар дастлаб битта инсон яратилиб, ундан ҳозирда мавжуд бўлган инсоният сулолалари тарқалган деган хулосага келишган.

Башарият сулосининг бошланиши бўлмиш мана шу битта жон, Одам алайҳиссалом бўлиб, Оллоҳ уни биринчи пайғамбарликка тайинлади ва зурриётига исломни ўргатишни, яъни уларга: «Эй, болаларим, Сизларнинг ва коинотдаги барча нарсанинг худоси битта, унгагина итоат қилинглар, сажда қилинглар, ундангина ёрдам сўранглар, умрларингни унинг розилигига мувофиқ ҳолда, одиллик ва яхшилик билан ўтказинглар, шундай қилсанглар, мукофот оласизлар, акс ҳолда, жазога тортиласизлар», — деб ҳақиқатни тушунтиришини буюрган.

Одам алайҳиссаломнинг яхши фарзандлари оталарига эргашиб, тўғри мустаҳкам йўлдан бордилар, Аммо ноқобил фарзандлари эса Оллоҳга бўйсунишдан бош тортдилар, ҳавойи нафсларига тобеъ бўлдилар, натижада улар орасида турли хил ёмонликлар ва номаъқулчиликлар аста-секин пайдо бўла бошлади. Кимдир қуёшга, ойга, юлдузларга, яна кимдир дарахтга, тошга, дарёга, ҳайвонга сиғина бошлади. Баъзилари сув, ўт, касаллик, соғлиқ ва шунга ўхшаш табиат эҳсонлари ва офатларининг ҳар бирини ўзига хос худоси бўлиб, инсон уларнинг фазлу, инъомларига эришмоқ учун уларга ибодат қилиши лозим деб ўйлади. Шундай қилиб, мушриклик, санам ва бутларга ибодат қилиш кўринишида бир неча жаҳолат туғилди, ва ундан ер юзига турли хил динлар томир отди. Бу ҳодиса Одам алайҳиссаломнинг зурриёти ернинг турли чеккаларига тарқалиб, ҳар хил миллат ва халқларга бўлинган вақтда рўй берди. Кейин ҳар бир миллат ўзгалардан бошқача урф-одатлардан иборат бўлган ўзига хос бир динни тўқиб олди, хуллас одамлар парвардигорлари — Оллоҳни унутишиб, ҳавойи нафсларига тобеъ бўлдилар, натижада уларга ҳар хил турли урф-одатлар сизиб кирди. Нотўғри фикрлар ва аҳмоқона тадбирлар қулоч ёйди. Фойда билан зарарни, ҳақ билан ботилни ажратолмай қолдилар, шунинг учун Оллоҳ таоло ҳар бир миллатга пайғамбарлар юбора бошлади. Улар одамларга аввал Одам алайҳиссалом даъват этган динни айнан маълум қилиб, тушунтириб берардилар, ҳамда унутган ишларини эслатардилар. Инсонларни ягона Оллоҳгагина ибодат қилишга ундаб, мушрикликдан, санам ва бутларга ибодат қилишдан қайтарардилар. Бузуқи тақлидлар ва ботил урф-одатларнинг илдизини қуритардилар, шунингдек, инсонларни Оллоҳ рози бўладиган ҳаёт йўлига бошлардилар ҳамда уларга ҳақиқий қонунларни баён қилиб, бўйсунишларини буюрардилар. Ҳинд, Чин, Форс, Ироқ, Миср, Африка, Оврупа ва бошқа ер юзидаги барча мамлакатларда Оллоҳнинг пайғамбарлари яшаб ўтганлар. Уларнинг барчаси битта динда — ислом динида бўлганлар. Лекин йўлбошчилик ишларида ва ҳаётий қонунларида бироз фарқ қилганлар. Бунга сабаб, ҳар бир пайғамбар ўз умматида авж олган жаҳолатга барҳам бериш ва томир отиб кетган ботил фикрларни тузатиш учунгина ҳаракат қила олган. Пайғамбарлар халқларнинг маданияти, билими ва ақлига муносиб таълим ва ҳукмларни олиб келишган. Халқлар мана шу жиҳатлардан ривожланган сари, пайғамбарларнинг таълимлари, ҳукмлари ва режалари ҳам кенгая борган. Бундан ташқари бу фарқ фақат ташқи кўринишдангина бўлган. Зеро, бу ҳукм ва таълимларнинг замиридаги қон-томир битта эди. У эътиқодда Оллоҳни ягона билиш, амални сидқидилдан ва ихлос билан қилиш, охират ҳаётига ишониш эди.

Одамларнинг пайғамбарлар билан қилган муомалалари жуда ажойиб. Улар пайғамбарларга итоат этишни ўзларига эп кўрмай, уларга озор бердилар, баъзиларини ўлдирдилар, баъзиларини ватанидан ҳайдадилар. Пайғамбарлар бутун умрларини даъват йўлида ўтказганларидан кейин, уларга бир неча одамларгина ишонди. Лекин улар заифлашиб, ҳаракатларини сусайтирмадилар, ҳатто уларнинг даъвати ер юзидаги кўп халқларга таъсир қилиб, уларни ўзига жалб этди. Пайғамбарларнинг вафотларидан кейин, умматлари уларнинг таълимларини ўзгартириб юборишди, китобларига ёлғон, шубҳаларни киритишди. Бандалар учун ўзларича янги йўлларни ихтиро қилишди. Улардан айримлари пайғамбарларнинг ўзларига ибодат қила бошлашди, айримлари эса: «Оллоҳ ерга пайғамбар суратида тушган», дейишди. Яна баъзилари — «Пайғамбар Оллоҳнинг ўғли», — дейишса, баъзилар пайғамбарини Оллоҳга илоҳликда шерик қилишди. Шундай қилиб, турли даврдаги ва турли мамлакатлардаги одамлар пайғамбарларнинг вафотларидан кейин уларнинг таълимларини бузиб юбордилар. Аввал санам ва бутларни пайҳон қилган пайғамбарнинг ўзини бут қилиб олиб, унга сиғиндилар. Уларнинг таълимлари ва шариатларини ўчириб, бунинг ўрнига динсизлик урф-одатларини, ёлғон анъаналарни, тўқилган қиссаларни, шунингдек: инсон ўзи ўйлаб топган қонунларни аралаштириб юбордилар. Ҳатто бир неча асрлардан кейин пайғамбарларнинг асл шариатини кейинги қўшимчалардан ажратиб олиш мумкин бўлмай қолди. Шунингдек, тўқилган ривоятлар орасида пайғамбарларнинг ҳақиқий таржимаи ҳоллари ғойиб бўлди, ҳатто кейинги инсоннинг ишониши, эътиқод қилиши мумкин бўладиган ҳеч нарса қолмади. Лекин пайғамбарларнинг ҳаракатлари бекор кетмади.

(Давоми бор).

[Давоми. Боши рўзноманинг 29 ноябрь, 13, 20, 27 декабрь, 10, 17, 24 январь сонларида].

«ЛОЛА» КАФОЛАТ БЕРАДИ

САМАРҚАНДДА вилоятда энг катта ҳисобланган «Лола» пазандалик ва ярим масалliқлар фабрикаси ишга туширилди. Уч қаватли бинода омборлар ва цехлар жойлашган. Бу ерда ҳар куни 20 тонна маҳсулотни қайта ишлаш мумкин.

«Лола» самарқандликларга ярим тайёр масалliқлар — котлетлар, қиймалар, шунингдек парранда ва балиқ маҳсулотларидан тайёрланадиган таомлар учун масалliқлар етказиб бера бошлади. Бутун бино замонавий ускуналар, кучли музлатгич қурилмалари билан жиҳозланган.

Фабрика кўп миқдорда қандолат маҳсулотлари ҳам чиқармоқда. Уларни асосан Самарқанд талабалари истеъмол қиладилар. «Лола» шаҳардаги 35 та талабалар буфетлари ва ошхоналарини ўз қарамоғига олди. Самарқандликларнинг фикрига қараганда, янги фабрика, ишлаб чиқараётган, ярим тайёр масалliқлар ва қандолат маҳсулотлари сифатли бўлиб, ўзининг мазалилиги билан ажралиб туради.

САҲНАДА «БАҲОР».

С. МАҲКАМОВ сурат-лавҳаси.

Барот Ражаб ЯРАШ

ИШҚ МЕВАСИ

ЭНТИКИШ

Баҳор энтиктирар, бахт энтиктирар,
Вафо энтиктирар, аҳд энтиктирар.
Ростмана буюклик тожин кийганни,
Беҳуда ўтмаган вақт энтиктирар.

КЎЗИМГА ЁШ ТЎЛАР...

Қирмиз жилоларда товланиб уфқ,
Аста кенгликларга қуйиларкан шом,
Кундуз ҳовуридан толиққан руҳим
Серфайз кечаларда топади ором.

Бу кеч сенсиз кезай боғларни, гулим,
Итқитай кўнгилдан ғуссалар тошин.
Аҳир замонасоз каслар дастидан,
Ари уясига айланди бошим.

Замонинг тоши не, тарозиси не,
Ундаги мулк-ганжнинг қиймати надур,
Англаб-англамаган бу бебурд зотлар
Халқнинг дарди дея гўё қийналур.

Халқ-чи, меҳнатидан топган ҳаққини,
Етказиб-етказмай яшайди юпин.
Лекин кифти узра даст кўтариб у,
Яшар ўз даврининг залворли юкин.

Халқ дардидан йироқ кимсалар сўзин,
Минбарларда туриб эшаркан ҳар он,
Уларнинг хашаки сохта сўзидан,
Безиб, йўл оламан далалар томон.

Кўмилиб ётаман ўтлоқлар аро,
Вужудим жимирлар шифобахш исдан,
Қирмиз жилоларда товланар дунё,
Кўзимга ёш тўлар ёруғ бир ҳисдан...

ЭСЛАШ

Тиниқ эди осмон бағоят,
Куй нурига ғарқ эди боғлар,
Муҳаббатнинг сеҳрли қўли
Дилни дилга боғлаган чоғлар.

Оппоқ нурлар беланчагида,
Чайқалардик ҳар дам, ҳар нафас.
Баҳорнинг хуш, соф ҳавосию,
Ҳам севгининг бўйи билан маст.

Дилда оташ, муҳаббат билан
Кетар эдик адирлар ошиб.
Минг бир жило, минг битта рангда
Ётар эди дунё гул очиб.

Қизғалдоқлар дарёсин кечиб
Югурардик уфқлар томон.
Эзгуликлар дунёсига ғарқ
Кунлар эди бир дориламон...

ҚАНДАЙ ЯХШИ!

Мен севардим яшил рангларни,
Боқар эдим доим энтикиб.
Қандай яхши! Мен севган рангда
Сиз кийибсиз кўйлаклар тикиб.

Қандай яхши! Бу кўйлакда сиз,
Бирам маъсум, бирам мулойим.
Кўйлак эса кўз-кўз этади,
Бизга манзур баҳор чиройин...

ГАРЧИ

Сен дарахтнинг юксак шохида
Ҳеч ким қўли етмас олмасан.
Тиниқ хислар, тиниқ туйғулар,
Дунёсида нафас оласан.

Мен яшайман ҳовучлаб юрак,
Бирор нокас отмасин деб тош,
Гарчи шохлар паноҳидасан,
Гарчи сенга япроқлар қўлдош...

Ўзбекистон маданият жамғараси биносида турк тили ва имлосини ўрганиш курси

ОЧИЛДИ

Ўқиш муддати — 1 ой.

Ўқиш пулли. Бир ой учун 300 сўм ўтказилади.

Аризалар ҳар ойнинг 15-кунигача қабул қилинади.

Машғулотларни Туркия олимлари олиб борадилар.

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТИ ЖАМҒАРМАСИ ИШБИЛАРМОНЛАР БИЛИМ ЮРТИНИ ОЧДИ

Билим юрти:
а) **брокер**
б) **менеджер**
в) **маркетинг**
каби мутахассислар тайёрлайди.

Машғулотларни чет эл ва Ўзбекистон олиму мутахассислари олиб борадилар.

Билим юртига ўрта маълумотли ишбилармон кишилар қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати —1 ой. Аризалар шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни қабул қилинади.

Ўқиш пулли. Бир ойга 2500 сўм пул ўтказилади.

Машғулотлар гуруҳлар тўлиқлангандан сўнг бошланади. Хоҳловчилар жой билан таъминланадилар. Бунинг учун алоҳида пул тўланади.

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ЖАМҒАРМАСИ

Инсон қоматини парваришлаш, юзни пардозлашни ўргатиш (косметика) бўйича пулли курс очди. Машғулотлар муддати — 2 ой.

Ўқув машғулотларини олиб боришга Америка-Совет жамғараси билимгоҳини битирган юқори малакали мутахассислар жалб этиладилар.

Курсга ўрта ва олий маълуотли кишилар қабул қилинадилар. Аризаларни 1 февралдан бошлаб топшириш мукин. Машғулотлар гуруҳ тўлиқлангандан кейин бошланади.

Манзилимиз: **700000, Тошкент шаҳри, Маяковский кўчаси, 6-уй. Ҳ. Олимжон номли метро бекати. Троллейбуслар: 4, 5, 17, 18.**
Телефон: **33-04-28.**

Ўзбекистон маданият жамғараси.

Тошкент шаҳри, Киров деҳқончилик-саноат банки, ҳисоб рақами: **000702101.**

МФО **172682304. ҚСБ 300166004.**

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар раҳбарлари диққатига!

Ўзбекистон Республикаси халқ назорати комитети Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 13 январдаги қонунига мувофиқ тугатилди.

Шикоятлар ушбу эълон босилиб чиққан кундан эътиборан бир ой мобайнида қабул қилинади.

«Узпищепром» концерни жамоаси ҳуқуқий бўлим бошлиғи М. М. Раҳимбердиевага онаси **Маъсуда МУЗАФФАР** қизининг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Республика хабарлари

ТЕГИРМОНДА АВТОМАТИКА

ҚЎҚОН дон комбинати таъмирлаб бўлинди. Энди бу ерда бир кеча кундузда 500 тонна ун тортиш мумкин.

Эндиликда тегирмон цехидаги барча ишлар автоматика — марказий бошқарув пульти ёрдамида бажарилади. Қўл меҳнати камайтирилди, маҳсулот сифати анча яхшиланди. Донни тайёрлаш бўлимида ўрнатилган янги ғалвирлар маҳсулотни чангдан тозалабгина қолмай, навларга ҳам ажратиб беради.

Дон комбинатида яна бир катта корхона — ун қадоқлаш цехи ишга туширилиш арафасида турибди.

Комбинат жамоаси фойданинг бир қисмидан ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кичик-кичик тегирмонлар қуриш учун фойдаланиш ниятидадир. Айни вақтда ишлаб топилган пулнинг асосий қисми жамоанинг ижтимоий эҳтиёжларига — болалар боғчаси, чойхоналар, ошхоналар қурилишига, иш ҳақи ва овқатланиш учун бериладиган нафақаларни оширишга сарфланади.

БУХОРО АДРАСИ

● ҚАДИМИЙ ҳунармандчилик тикланди — Бухоро адраси ишлаб чиқарила бошланди. Беқасамнинг бир тури ҳисобланган бу мато ўтмишда Бухорода жуда машҳур эди. Кейин уни тўқиш сирлари унутиб юборилди. Ҳозир Марғилондаги совға-салом буюмлари ишлаб чиқариш касаначилик корхонасининг тўқувчилик цехида ана шу матони тўқиш ўзлаштириб олинди.

— Илгари Марғилонда бу матони тўқишмасди, лекин чеварларимиз ана шу қадимий ҳунармандчиликни тиклашга муваффақ бўлдилар, — дейди корхона раҳбари А. Абдуллаев. — Бунда Т. Мирзааҳмедов бошлиқ бригаданинг хизматлари катта. У қадимий хилма-хил манбаларни ўрганиб, Бухоро адрасининг сирларини яна «кашф» этди. Адрас ўтмиш замонларда Шарқнинг кўпгина бозорларида шуҳрат қозонганди.

Корхонада адрасдан дастлабки либослар — чопонлар, аёлларнинг халатлари тайёрланди.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ ТАҚЧИЛ БЎЛМАЙДИ

ШЕРОБОД насос станциясида янги трансформатор ўрнатила бошланди. У ўзининг 125 минг киловольт-ампер қуввати билан бу ерда ишлаб турган агрегатлардан икки баравар кучлидир. Янги трансформатор йилнинг ўрталарида фойдаланишга топширилади. Ана ўшанда Сурхондарё вилоятининг Қумқўрғон, Шеробод, Ленин йўли ва Бойсун районларини энергия билан таъминлаш анча яхшиланади.

Трансформаторни Запорожье машинасозлари тайёрлашган. Тошкентдаги ихтисослашган монтаж бошқармасининг мутахассислари бу ускунани маҳаллий энергетиклар билан биргаликда ўрнатишмоқда.

Халқ табобати

БЕДАНАҚОВОҚНИНГ МЎЪЖИЗАСИ

Эски шаҳар бозоридан тилло топиб олгандек ўзим қулоғимда қайтдим. Тиллоям гапми! Қарийб бир йилдан буён борган жойимдан суриштираман: «Беданақовоқ топилмайдими бу ерда! Дориликка». Бугун Эски шаҳар бозорида бир деҳқон шундоқ шолғомнинг ёнгинасига учтасини териб қўйган экан. Савдолашмасдан олганимга атрофдагилар ажабланишди назаримда.

Аммо уйга етиб келгунимча ҳам қизиқсинган, ҳайратланган нигоҳлар таъқибидан қутулмадим. Ёшу кекса, эркагу аёл қўлимдаги каттагина беданақовоқни кўриб юзимга синчиклаб қарашади. Ҳатто метрода кучукчаларини одамларга суйкалтириб юрганларга, яқинига бормасингдан бадбўй ҳиди димоғингни ёрворадиган масту аластларга, ёзда ярим яланғоч юрадиганларга ҳам шунақа ҳайронликда қарамайдилар.

Бу одамлар мен ҳақимда: «Эри беданавоз бўлса керак, қовоғигача элтиб бераркан», — деб ўйлашаётгандир балки. (Ҳолбуки, эрига ароқ ташийдиганларни айблашмайди). Йўқ, фарзандлари ҳайвонот боғининг тош уйлари ичидаги сайрамас беданаларнигина кўриши мумкин бўлганларнинг биттасиман. Бир хонали қоронғу уйда бошоёғимиз зўрға айланиб турибди-ю, беданананинг уволига қолайликми!

Суҳбатдошим, энди сиз ҳам ажаблана бошладингиз: унда нега!.. Ёки қўлига ушлаган нарсасини ҳамма уйига ташиган ҳозирги замонда... Э, йўқ. Бу ёғини диққат билан ўқинг.

...15 йиллар муқаддам эди. Тошкентлик саккиз яшар жиянимизнинг буйраги қаттиқ шамоллаб, аъзойи бадани шишиб кетди. Ёлғизгина ўғил, шифохонага ётқизишган, лекин тиббий муолажаларининг таъсири деярли сезилмасди. Шу орада беморнинг отасига кимдир тошқовоқни (Тошкентда беданақовоқни шундай деб ҳам аташади) майда янчиб, чой қилиб ичиравeринглар, тузалади, дебди. Қовоқ Марғилондан келтирилди. Чой дамлаб шифохонага ташийверилди. Беморнинг танасидаги шишлар сезиларли даражада тез қайтди, сийдик ҳайдалиши осонлашди, тезлашди. Дўхтирларнинг ўзлари ҳам ҳайрон қолишди, болакай шифохонадан чиқди». Шу-шу ўша қариндошларимиз ҳовлиларига беданақовоқ экадиган бўлишди. Жиянимга анчагача қовоқчой ичириб юришди. Ҳатто бу дамламага қўшни аёл — неча йиллар давомида буйраги оғриб юрган ҳамшира ҳам шерикчилик қиларди. Энди у бола тоғдай йигит бўлиб кетган.

Бу воқеага ўзим бевосита гувоҳ бўлганим учун зарур пайтда бошқаларгаям маслаҳат бериб юрардим. Ўтган йили ёзда шофёримиз Маҳмуджоннинг ғамгинлиги сабабини сўрадим. «Қизимнинг буйраги касал, — деди у. — Шифохонага ётиб оз-моз тузалгандай бўлиб чиқади, яна қайталайверади. Ҳозир тағин қовоқлари кериқа бошлади...»

Мен унга юқоридаги дорини айтдим. Қариндошимизникидан бир бўлак беданақовоқ келтириб бердим. Ўн кунлар ўтиб бемор қизининг аҳволини сўрадим. «Яхши, — деди Маҳмуджон, — касалхонага олиб бориб ичиравердик. Кўз ўнгимизда шишганлари қайтди. Қизим ўзиям таъсирини билиб, нуқул шу дамламани сўрайди».

Мана шунақа, бу кўриб билганларим қадим-қадимдан ота-боболаримиз сув, қатиқ, овқат сақлаб идиш ўрнида ишлатган, йирикларидан бедана учун тўрқовоқ, майдаларидан попукли носқовоқлар тайёрлаган қовоқнинг хислатларидан зарра бўлса ажаб мас, шу боис ҳам уни сотиб олганимдан бошим осмонга етди. Дўхтирлар буйрагимда шамоллаш борлигини айтганларига бир йилдан ошди, худо хоҳласа, дардимнинг давоси мана шу кўримсиз, бизнинг руҳимизга бегоналашиб бораётган табиат инъомида бўлса зора.

Ушбуларни ёзишдан мақсадим шуки, сал тезроқ юрса ҳам икки биқини оғриб, дард белига тарқалишидан шикоят қилиб юрганлардан тортиб, аъзойи бадани бу бешафқат хасталикдан шишиб кетадиганларгача, афсуски, оз эмас. Инсон танасига заррача салбий таъсири бўлмаган, аксинча — турган-битгани фойда, шифо етказадиган бу мўъжизавий нарсадан муҳтожлар фойда топарлар. Дамламани тайёрлаш қийин эмас: қовоқ анча чайир, чандир. Уни ховонча ёки пичоқда майдалаб, бир ош қошиғини бир литрлик чойнакка солиб дамланади, яхшилаб дам едирилади. Юқорида айтганимдек, у чой ўрнида ичилаверади. (Балки халқ орасида бу муолажани яхши биладиган одамлар бордир. Дамламани тайёрлаш, қандай, қачон, қанча миқдорда ичиш ҳақида билганларини ёзиб юборарлар). Қовоқнинг яхши пишганидан тайёрланган дамлама ўт-ўланлар солинган сувнинг мазасини беради, пишмагани аччиқ бўлади.

Кошки, соғдан бемор кўпу, аммо дорихоналардан оддий йод суюқлигини топиш ҳам мушкуллашиб бораётган, кўлингда шифокор ёзиб берган қоғоз бўлмаса чақалоғингга сўрғич олиш ҳам мушкул ҳозирги замонда тиббиётимиз қадимий халқ табобати кашф қилган, аммо жаҳолат даврОнида кўзлари беркитиб ташланган булоқларнинг бағрини очишдек улуғ ишларга юз бурса!

Сўнгги илтимос бободеҳқонларга, ернинг миришкорларига: ҳадемай олам уйғонади, тупроққа уруғ қадалади. Ўшанда экин майдонларингизнинг, чорбоғу ҳовлиларингизнинг чеккаларига беданақовоқ уруғидан экиб қўйсангиз. Бу камтар, хосиятли ўсимлик тангадеккина жойни эгаллаб, дарахту токка илашиб чиқиб мева тугиши мендан кўра сизларга равшан. Кошкийди, қовоқлар сероб бўлса-ю, унинг беминнат хизмати барча муҳтожларга насиб этса. Қовоқдан хосиятли идишлар ясаб олсак...

М. МУҲАММАДХОН қизи.

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.

МУАССИС: *Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши*

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП

Тошкент шаҳри Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608.

Буюртма № 37. 100000 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 23.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12